

Opinnäytetyö (AMK)
Sosiaali-alan koulutusohjelma
Toiminnalliset menetelmät
2015

Hanna-Mari Boelius

NUORENA KUNTALAISENA

– opas yksintulleille pakolaisnuorille Turun kotoutumispalveluista

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma | Toiminnalliset menetelmät

Marraskuu 2015 | 44+30

Anne Syvälahti

Hanna-Mari Boelius

NUORENA KUNTALAISENA

Tämä raportti on kuvaus kehittämishankkeesta Turun perheryhmäkodin parissa. Perheryhmäkoti on yksintulleiden pakolaisnuorten asumisyksikkö. Kehittämishankkeen tarkoituksena oli tehdä perheryhmäkodin nuorille ja heidän ohjaajilleen työkalu Turun kaupungin palvelujärjestelmän selventämiseksi kotouttamispalveluiden osalta.

Lähtökohtana kehittämishankkeelle oli Halaten -hankkeen loppuessa syntynyt idea palveluoppaasta. Olemassa olevien oppaiden puuttuessa tai ollessa hankalaselkoisia, perheryhmäkodissa jouduttiin käyttämään paljon aikaa kotoutumispalveluiden selventämiseen. Oli olemassa tarve selkokielelliselle ja kuvia hyödyntävälle oppaalle, joka tukisi omaehtoista palvelukentän hallintaa ja antaisi mahdollisuuden omien kotoutumisoikeuksien nopealle tutkailulle.

Kehittämishanke aloitettiin alkukevästä 2015 ideoimalla oppaan sisältöä ja rakennetta. Alusta asti opas muotoutui yhteistyössä perheryhmäkodin ohjaajan ja opiskelijan välillä. Oppaan muotoilussa olivat mukana myös perheryhmäkodin ohjaajan ja opiskelijan verkostot, joiden palaute ja kehitysideat auttoivat eteenpäin. Kehittäminen tapahtui laajan viestinnän, reflektion sekä yrittämisen ja erehtymisen kautta.

Kehittämishankkeen tuotoksena syntyi Palveluopas Turun kaupungin palveluista kotoutujalle, joka esittelee Turun kaupungin kotoutumispalvelut värikkäässä, innovatiivisessa ja helposti omaksuttavassa muodossa.

ASIASANAT:

turvapaikanhakija, pakolainen, yksintullut alaikäinen, kotoutuminen, kotouttaminen, osallisuus

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in Social Services | Activating methods in Social Services

2015| 44+30

Anne Syvälahti

Hanna-Mari Boelius

YOUNG MUNICIPAL CITIZEN

This report is a description of a development project in the Turku Family Group home. A family group home is a housing department for unaccompanied refugee youth. The goal of the development project was to create a tool to clarify the social integration services in Turku for family group home youth and their instructors.

The starting point for this development project was the idea of a service guide book, born at the end of the Halaten -project. As a result of the lacking of existing guide books or them being too complex, it took a lot of time in a family group home to explain the social integration services. There was a need for a plain language guide book that would utilize pictures. A guide book, which would support the independent management of service system and give chances to take advantage of the integration services which refugees are entitled to.

The development project began in early spring 2015 by generating an idea of the content and form of the guide. The guide book was completed with continuous cooperation between the family group's home instructor and the student. The instructor and student's connections were part of outlining the guide book with their feedback and development ideas. The developing was completed with broad communication, reflection as well as trial and error.

The Service Guide of Turku's Integration Services was generated as a product of the development project. It showcases Turku's social integration services in a colourful, innovative and easily adoptable form.

KEYWORDS:

Asylum seeker, refugee, unaccompanied minor, social integration, involvement

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 KEHITTÄMISHANKKEEN TAUSTAT, TOIMIJAT JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ	7
3 PAKOLAISENA JA TURVAPAIKANHAKIJANA	9
3.1 Turvapaikanhakija ja pakolainen Euroopassa	9
3.2 Pakolaiset ja turvapaikanhakijat Suomessa	10
3.3 Yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat	11
3.4 Kotouttaminen ja kotoutuminen	16
3.5 Yksintulleiden alaikäisten osallisuuden tukeminen	18
4 PALVELUJÄRJESTELMÄ KOTOUTUMISEN TUKENA	21
4.1 Osallisena palvelujärjestelmässä	21
4.2 Turun kotouttamispalvelut	23
5 KEHITTÄMISHANKKEEN KUVAUS	28
5.1 Toimintasuunnitelma ja työskentelyvaiheet	28
5.2 Kehittämismenetelmät	30
5.3 Aineisto	31
5.4 Kehittämistoiminnan vaiheet ja toimijat	33
5.5 Oppaan sisältö ja muoto	37
6 KEHITTÄMISPROSESSIN ARVIOINTI JA KEHITYSEHDOTUKSET	40
6.1 Itsearviointi ja ammatillinen kasvu	40
6.2 Kehitysehdotukset	41
LÄHTEET	43

LIITTEET

Liite 1. Palveluopas Turun kaupungin palveluista kotoutujalle

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö kuvaa selkokiehisen palveluoppaan kehittämishanketta. Kehittämishankkeen toimeksianto tuli Turun perheryhmäkodista, ja palveluopas muotoutui yhteistyössä perheryhmäkodin ohjaajan kanssa. Kehittämistehtävänä oli tuottaa perheryhmäkodin nuorille opas, jossa olisi esiteltynä selkokielellä Turun kaupungin kotouttamispalvelut nuorta maahanmuuttajaa hyödyttävässä muodossa. Oppaan tarkoitus oli toimia helppokäyttöisenä välineenä perheryhmäkodin nuorille ja heidän ohjaajilleen, helpottaen kotouttamispalveluiden omaksumista. Opinnäytetyö kuvaa sitä tutkimusmatkaa, jonka allekirjoittanut teki suhteessa Turun kaupungin palveluiden urbaaniin maastoon, tuottaakseen toimivan ja yksinkertaisen kartan maahanmuuttajanuorten tarpeisiin

Lähtökohtana opinnäytetyölle oli Halaten -hankkeen loppumainingeissa syntynyt idea palveluoppaasta. Olemassa olevien oppaiden puuttuessa tai ollessa hankalaselkoisia, perheryhmäkodin nuoret ja heidän ohjaajansa joutuivat käyttämään paljon aikaa kotoutumispalveluiden selventämiseen. Tilaus uudentlaiselle oppaalle oli valmiina. Yhteiskunnallinen toimijuus tarvitsee toteutuakseen yksilöitä, jotka ovat tietoisia omista oikeuksistaan kuntalaisina ja osaavat suunnituksen alkeet palvelujärjestelmäviidakossa.

Oppaan kehittäminen vaati tiedonhakuja, niin palvelujärjestelmästä kuin tekstin tukemisesta kuvilla. Opasta muotoiltiin yhteistyössä perheryhmäkodin ohjaajan kanssa, joka pystyi tarjoamaan ammattilaisen näkökulman oppaan muodosta ja sisällöstä. Kehittämisprosessia tuki myös kenttätöypäiväkirja, reflektointi sekä alan ammattilaisten julkaisuihin tutustuminen kuin myös kuohuvana käyneen turvapaikanhakijatilanteen tiivis seuraaminen. Kehittämishankkeen raportissa käsitellään lyhyesti pakolaisuuden historiaa ja maahanmuuttokentän terminologiaa, jotta lukija saa kuvan kentän tuoreudesta Suomessa sekä pakolaistyön suuresta ja edelleen kiihtyvistä tarpeesta. Tietoperustaan kuuluu kotoutuminen ja kotouttaminen osana laissa säädettyjä palveluita sekä selvitys kotouttamistoimien sisällöstä niin Suomessa kuin Ruotsissakin. Osallisuuden tukemista tarkastellaan sen merkityksellisyyden näkökulmasta. Tietoperustan toinen osa

kuvaa maahanmuuttajia palvelujärjestelmän käyttäjinä sekä heihin kohdistettuja palveluita. Viimeisenä esitellään Turun kaupungin kotouttamispalvelut, niiden ollessa tärkein yksittäinen lähde kehittämishankkeen tuotokselle.

Kehittämishanke alkoi alkuvuonna 2015, kun pakolaistilanne oli edelleen melko rauhallinen ja päättyi loppuvuodesta, kun kriisi oli jo saavuttanut tähänastisen huippunsa ja koko pakolaistyön kenttä oli muutosten vallassa.

2 KEHITTÄMISHANKKEEN TAUSTAT, TOIMIJAT JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Kehittämishankkeen tuotos tehtiin Turun perheryhmäkotiin. Perheryhmäkoti on tarkoitettu ilman huoltajaa tulleille alaikäisille pakolaisnuorille. Turun perheryhmäkotiin voidaan sijoittaa seitsemän nuorta. Perheryhmäkodin tarkoituksena on tukea nuoren kotoutumista yhteiskuntaan sekä tarjota turvallinen kodinomainen ympäristö. Nuoret asuvat perheryhmäkodissa kunnes täyttävät 18 vuotta. (Tu-entu.fi.)

Kehittämishanke toteutettiin yhteistyössä perheryhmäkodin ohjaajan kanssa, joka toimii samalla hankkeen toimeksiantajan edustajana. Arviointivaiheessa toimeksiantajan verkostoja pyrittiin hyödyntämään kehittämishankkeen tuotoksen arvioinnissa.

Toimeksiannolle oli selkeä tarve. Tilaus palvelujärjestelmää selkokielellä kuvaavalle työkalulle tuli perheryhmäkodista, jossa välineelle olisi käyttöä. Se aktivoisi nuorta suhteessa yhteiskuntaan, tukisi toimijuutta ja tärkeimpänä; antaisi tietoa. Ideana oli myös kasvattaa luottamusta yhteiskuntaan sekä tehdä yhteiskunnasta tuttu ja turvallinen toimintaympäristö. Perheryhmäkodin nuorilta ja heidän ohjaajiltaan puuttui työkalu, joka esittelisi kotouttamispalvelut selkeässä, tiiviissä, muistettavassa ja helposti muokattavissa olevassa muodossa. Kehittämishankkeen alkaessa Turun kotouttamispalveluista ei ollut selkokielistä kokonaisuutta, vaan kotouttamispalvelut oli kirjattu osaksi kaupungin kotouttamisohjelmaa, joka itsessään ei soveltunut perheryhmäkodin asukkaiden käyttöön.

Kehittämistehtävänä oli tuottaa perheryhmäkodin nuorille opas, jossa olisi esiteltynä selkokielellä Turun kaupungin kotouttamispalvelut nuorta maahanmuuttajaa hyödyttävässä muodossa. Oppaan tarkoitus oli toimia helppokäyttöisenä välineenä perheryhmäkodin nuorille ja heidän ohjaajilleen, nopeuttaen kotouttamispalveluiden omaksumista. Oppaan sisältö ja muoto muokkautuivat osana tiedonhankinnan prosessia ja luonnollista rajausta. Perehtyminen kotouttaviin palveluihin ja kohderyhmään toimivat tärkeimpänä kehittämishanketta rajaavina

toimenpiteinä. Tarkoituksena oli vastata kotouttamispalveluiden osalta kysymyksiin: mikä, missä, miksi ja miten. Oppaan tavoitteena oli olla nuoria hyödyttävä, selkokielineen, yksinkertainen ja tuoreesta näkökulmasta. Oppaan ulkomuodolla pyrittiin siihen, että nuoret saisivat raikkaan ja positiivisen kuvan kaikista palveluista, joihin he olivat oikeutettuja osana kotoutumisprosessiaan. Kehittämishankkeen tuotoksesta tuli selkokielineen ja siinä ovat kuvat vahvasti mukana ja apuna.

Tuotoksen analysointi ja arviointi tapahtui yhteistyössä toimeksiantajan kanssa. Tuotoksen analysointi alkoi jo osana tiedonhakua ja rajausta, mikä ratkaisi tuotoksen sisällön. Arviointi ja analysointi tapahtuivat suhteessa tuotosta varten hankittuun tietoon ja olivat sen kanssa ajallisesti rinnakkaisia ja päällekkäisiä.

3 PAKOLAISENA JA TURVAPAIKANHAKIJANA

3.1 Turvapaikanhakija ja pakolainen Euroopassa

Turvapaikanhakijalla tarkoitetaan YK:n yleissopimuksen (1951) mukaan henkilöä, joka pyytää suojaa ja oleskeluoikeutta muusta kuin koti- tai oleskelumaastaan. Turvapaikkaa pyydetään jättämällä turvapaikkahakemuksen. Turvapaikkahakemuksen voi jättää vieraanvaltion poliisille tai passintarkastajalle. Turvapaikkahakemukseen liittyy aina oleskelulupahakemus, joka jätetään maahan tultaessa tai nopeasti sen jälkeen joko poliisille tai rajavartiostolle. Turvapaikanhakijat siis hakevat turvapaikkaa vasta saavuttuaan kohdemaahan. Kohdemaalla on aina velvollinen käsittelemään turvapaikkahakemuksen. Turvapaikanhaun käsittely voi kestää joistakin viikoista useisiin vuosiin. Käsittelyaikana kohdemaalla huolehtii turvapaikanhakijan perustoimeentulosta. Turvapaikanhakijan pakolaisuusasema myönnetään, jos hän saa oleskeluluvan kohdevaltioon. (Räty 2002, 16-21; Pentikäinen 2005, 19.) Turvapaikanhakijan kansainvälisen suojelutarpeen selvittää kohdevaltio turvapaikanhakumenettelyssä (Makkonen & Koskeniemi 2013, 61).

Eurooppa pyrkii yhtenäistämään turvapaikanhakupolitiikkaansa ja tätä tehtävää varten on perustettu erilaisia elimiä. Euroopan turvapaikkajärjestelmään (Common European Asylum System) kuuluu valtioiden yhteistyö sekä kansainvälisten menettelytapojen yhtenäistäminen. EU:n turvapaikkapolitiikan yksi perussäädöksistä on menettelydirektiivi. Menettelydirektiivi määrittelee ne vähimmäisvaatimukset, joita jäsenvaltiot soveltavat koskien pakolaisaseman menettelyitä. Toinen turvapaikkajärjestelmän perussäädöksistä on vastaanottodirektiivi, joka määrittelee vähimmäisvaatimukset koskien turvapaikanhakijoiden vastaanottoa. Koko Euroopan tasolla toimii turvapaikanhakijoiden tukivirasto EASO, European Asylum Support Office. Suomessa vastaanoton toiminnan ohjaus, suunnittelu ja valvonta on Maahanmuuttoviraston vastuulla. (Makkonen & Koskeniemi 2013, 66–69, 75.)

Pakolaisella tarkoitetaan henkilöä, jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa kotimaassaan vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta. Pakolaisen tulee lisäksi oleskella kotimaansa ulkopuolella ja olla kykenemätön tai pelon johdosta haluton turvautumaan kyseisen maan suojaan. Pakolaisaseman henkilö voi saada valtiolta tai, jos YK:n pakolaisjärjestö UNHCR toteaa hänet pakolaiseksi. Pakolaisaseman lisäksi kansainvälinen suojelu kattaa toissijaisen suojeluaseman ja oleskeluluvan, joka myönnetään humanitaarisen suojelun perusteella. Teollisuusmaiden vastuuta huolehtia useimmin kolmannen maailman valtioiden pakolaisista voidaan selittää seuraavilla seikoilla: 1. länsimaat ovat osaltaan synnyttäneet pakolaisongelmaa luomalla entisiin siirtomaihinsa kestävämpiä yhteiskunnallisia ja poliittisia rakenteita; 2. länsimaiden hyvinvointi perustuu pitkälti köyhien maiden halpisiin raaka-aineisiin sekä edulliseen työvoimaan; sekä 3. länsimaat voivat huolehtia myös omasta tulevaisuudestaan vaikuttamalla maailmantalouteen estämällä uusia pakolaisvirtoja. (Makkonen & Koskeniemi 2013, 61; Pentikäinen 2005, 19; Rätty 2002, 19–21.)

YK:n pakolaisjärjestö UNHCR kertoo, että viime vuonna Eurooppaan saapui turvapaikanhakijoita Välimeren kautta yli 218 000. Tämä on liki kolminkertainen määrä edelliseen ennätysvuoteen 2011 verrattuna. Tänä vuonna Välimeren kautta Eurooppaan on tullut lokakuuhun mennessä 643 000 turvapaikanhakijaa. Välimerta ylittävistä turvapaikanhakijoista on vuonna 2015 hukkunut ainakin 3100 ihmistä. Suurin osa turvapaikanhakijoista on lähtenyt pakoon Syyrian sisällissotaa. (UNHCR 2015; Zidan 2015.)

3.2 Pakolaiset ja turvapaikanhakijat Suomessa

Suomi on liittynyt YK:n pakolaissopimukseen vuonna 1968. Ensimmäiset pakolaiset tulivat Suomeen vuonna 1973 Chilestä, pakoon maan sotilasvallankaappauksesta. 70-luvun lopussa Suomi sai lisää pakolaisia, tällä kertaa Vietnamista, johtuen sen konflikteista Kiinan kanssa. Suomessa päätettiin ottaa käyttöön vuosittainen pakolaiskiintiö vuonna 1988. Vuodesta 2001 vuoteen 2013 saakka Suomen pakolaiskiintiö oli 750 henkilöä eikä sitä nostettu, vaikka viime vuosi-

kymmeninä turvapaikanhakijoiden määrä ylitti reilusti pakolaiskiintiön. Vasta vuonna 2014 määrää nostettiin Syyrian tilanteen vuoksi ja nykyinen pakolaiskiintiö on Suomessa 1050 henkilöä. (Maahanmuuttovirasto 2015; Saukkonen 2013, 86–87.)

Maahanmuuttajien määrä on kasvanut Suomessa nopeaan tahtiin. Vuonna 2014 tehtiin Suomessa 20 371 myönteistä ensimmäistä oleskelulupaa koskevaa päätöstä. Näistä oleskeluluvan saaneista 1030 oli kiintiöpakolaista, ja oleskelulupa myönnettiin kansainvälisen suojelun perusteella 1346 henkilölle. Turvapaikanhakijoiden määrä on kasvanut tasaisesti 2010-luvulla. Vuonna 2011 hakemusten määrä oli 3088 ja vuonna 2014 3651. Myönteisiä päätöksiä tehtiin 2011 vuonna 1271 kappaletta ja vuonna 2014 suhteessa hieman vähemmän; 1346 kappaletta. (Maahanmuuttovirasto 2015.)

Tällä hetkellä Suomen pakolaiskiintiötilanne on auki. Välimeren hankalan pakolaistilanteen vuoksi Euroopan komissio on esittänyt sen puheenjohtajan Jean-Claude Junckerin aloitteen pohjalta, että Euroopan Unioni voisi velvoittaa jäsenmaitaan jakamaan Välimeren pakolaistilanteen jäsenmaiden kesken. Tämä tarkoittaisi sitä, että turvapaikanhakijoiden siirroista tulisi pakollisia EU:n jäsenmaiden kesken. Suomen vuonna 2015 hallitusneuvotteluissa olevat puolueet, Keskusta, Perussuomalaiset ja Kokoomus vastustavat suunnitelmaa. Esityksestä tullaan keskustelemaan EU-maiden huippukokouksessa kesäkuussa 2015. (Kauhanen & Kähkönen 2015; Zidan 2015.)

3.3 Yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat

Vuonna 2014 turvapaikkaa yksin hakeneita lapsia oli maailmanlaajuisesti yli 34 300. Luku on noin kaksi prosenttia kaikista turvapaikanhakijoista. Euroopan alueella yksin liikkuvat alaikäiset tekivät vuonna 2014 noin 23 100 turvapaikkahakemusta. Eniten yksintulleita turvapaikanhakijoita vastaanottivat Ruotsi ja Saksa. (Migrationinfo.se 2015.)

Suomessa yksintulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden määrä on 2010-luvulla pysynyt noin 150–200 hakijan tienoilla. Vuosien 2008- 2010 välillä alaikäis-

ten turvapaikanhakijoiden määrässä on selvä piikki. Vuonna 2008 hakijoita oli 706, 557 vuonna 2009 ja vuonna 2010 329. Vuosi 2015 on ollut poikkeuksellinen tilastojen näkökulmasta. Välimeren turvapaikanhakijatilanteen vuoksi loka-kuun alkuun mennessä yksintulleita alaikäisiä turvapaikanhakijoita oli tilastoitu jo 1075. (Maahanmuuttovirasto 2015.)

Suomeen alaikäisiä lapsia ja nuoria on tullut 1970-luvulta lähtien, alussa mm. Vietnamista. Yksintulleita alaikäisiä on saapunut 1980-luvun lopusta. Vuosina 1991-2000 Suomeen saapui yhteensä 1226 alaikäistä ilman huoltajaa tullutta turvapaikanhakijaa. Suurin osa tulleista on alun perin kotoisin Somaliasta. Muita alaikäisten lähtömaita ovat esimerkiksi Albania, Afganistan, Irak, entinen Jugoslavian alue, Sri Lanka, Etiopia, Puola ja Slovakia. Lapset ovat iältään vaihdelleet välillä 1-17 vuotta. Alaikäisillä turvapaikanhakijoilla on oleskeluluvan saamisen jälkeen oikeus hakea perheen yhdistämistä, mikä tarkoittaa oleskelulupaa heidän vanhemmilleen ja alaikäisille sisaruksilleen. Syyt alaikäisen yksin jäämiseen tai lähtemiseen ovat moninaiset. Tilanne voi johtua siitä, että lapsi on eksynyt vanhemmistaan pakomatkan aikana, hänet on lähetetty matkaan sukulaisten tai tutun kanssa, rahat eivät ole riittäneet kuin lapsen lähettämiseen, lapsen katsotaan olevan kyllin vanha lähtemään itse tai perhe tietää mahdollisuudesta hakea perheenyhdistämistä myöhemmin. (Björklund 2015, 15; Rätty 2001, 175–177.)

Turvapaikkaa hakevat lapset sijoitetaan vastaanottokeskusten yhteydessä sijaitseviin ryhmäkoteihin. Perniöön perustettiin vuonna 1992 Suomen ensimmäinen ryhmäkoti, joka vastaanotti ilman huoltajia maahan tulleita alaikäisiä. 2000-luvulle saakka alaikäisten pysyi alle sadassa vuoden aikana, mutta vuosituhanen vaihtuessa määrä kohosi nopeasti yli kahteensataan. Vuonna 2008 Suomeen saapui ennätysmäisesti lähes 800 alaikäistä. Suomen pakolaismäärät ovat hyvin vaihtelevia, joten vastaanottokeskuksia on vuoroin laajennettu ja supistettu. Valtion vastaanottokeskusten toimipaikoista, lakkauttamisesta ja perustamisesta päättää Sisäasiainministeriö. Jatkuva ryhmäkotien sulkeminen ja perustaminen hankaloittaa pysyvien yhteistyömahdollisuuksien luomista kuntien ja vastaanottokeskusten välille. Vuonna 2011 tuli voimaan vastaanottolaki, eli laki

kansainvälistä suojelua hakevien vastaanotosta (746/2011) Vastaanottolakiin on kirjattu viranomaisten tehtävät, vastaanottopalvelujen järjestäminen, vastaanotosta aiheutuvien kustannusten korvaaminen sekä ilman huoltajaa saapuneiden lasten edustaminen. Laki pyrkii aiempaa paremmin ottamaan huomioon muuttavan lapsen edun. Sen tavoitteena on lisäksi taata toimeentulo ja huolenpito kansainvälistä suojelua hakeville ja ihmiskaupan uhreille sekä yhdenmukaistaa vastaanottokeskusten palvelujen tarjontaa. Vastaanottokeskuksesta ja ryhmäkodista alaikäinen siirtyy oleskeluluvan saatuaan asumaan kuntalaisena, joko Suomessa asuvan lähisukulaisen luokse tai mikäli se ei ole mahdollista, perheryhmäkotiin. Perheryhmäkodissa asuu yleensä alle kymmenen maahanmuuttajalasta ja -nuorta kerrallaan. (Makkonen & Koskenniemi 2013, 75; Myllymäki 2014, 9-11, 13; Rätty 2002, 177.)

Yksintulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden muuton syynä ovat esimerkiksi sodat, luonnonkatastrofit, maiden epävakaat tilanteet, massamuutot sekä äärimmäinen köyhyys. Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisjärjestön UNHCR:n (United Nations High Commissioner for Refugees) mukaan peräti 46 prosenttia kaikista maailman pakolaisista on ollut alle 18-vuotiaita vuonna 2012. Euroopan unionin alueelle tuli kaikkiaan 332 000 turvapaikanhakijaa vuonna 2012. Lasten osuus tästä virrasta oli neljännes (UNHCR 2013). Vertailtaessa Suomen tilannetta kansainvälisiin lukuihin, maahamme saapui turvapaikanhakijoina 156 yksintullutta lasta vuonna 2013. Määrä on laskenut huomattavasti verrattuna esimerkiksi vuoteen 2008, jolloin vastaava määrä oli peräti 706 lasta. Suurimmat turvapaikanhakijaryhmät olivat Somaliasta (36 lasta), Irakista (24) sekä Afganistanista ja Marokosta (molemmista 17 lasta) vuonna 2012. Alaikäishakijoista poikien osuus on ollut 85 prosenttia. Yhtenä syynä hakijamäärän putoamiseen on tiukentunut ikätestaus. Turun kaupungilla on ollut suuri merkitys pakolaisten vastaanoton kehittämisessä. 1990-luvun puolivälissä Turussa vastaanotettujen pakolaisten määrä, 150 henkilöä vuodessa, oli Suomen suurin. Suomen ensimmäinen alaikäisiä ilman huoltajaa tulleita turvapaikanhakijoita vastaanottava ryhmäkoti perustettiin vuonna 1992. (Carlson et al. 2012, Heikkilän 2014, 15, mukaan; Heikkilä 2014, 15–17; Myllymäki 2014, 10.)

Uuteen maahan yksin saapunut alaikäinen törmää nopeasti haasteisiin. Uuden maan erilaisuus verrattuna lähtömaahan voi olla silmiinpistävän suuri. Uudessa maassa kieli, yhteiskunnallinen järjestelmä, koulutussysteemi, tavat ja roolimallit voivat olla hyvinkin erilaisia. Erilaisuudet lähtömaan ja uuden maan välillä voivat johtaa esimerkiksi koulunkäynnin hankaluuksiin. Nuoret pakolaiset joutuvat dilemmaan, jossa vastakkain ovat integroituminen uuteen yhteiskuntaan ja disintegroituminen lähtömaahan. Nuoret kuitenkin selviävät erinomaisesti laajoista riskitekijöistä huolimatta. Yksi syy selviämiseen on nuorten yksilölliset suojaavat tekijät, joita ovat esimerkiksi uskonnollinen vakaumus sekä hyvä sopeutumis- ja ongelmanratkaisukyky. (Carlson et al. 2012; Derluyn & Broekart 2008; Kohli 2012, Heikkilän 2014, 17–18, mukaan; Heikkilä 2014, 17-18.)

Turvapaikanhakuprosessi on henkisesti ja sosiaalisesti vaikeaa aikaa yksintulleille alaikäisille turvapaikanhakijoille. Tutkimuksissa on osoitettu, että yli vuoden kestävä turvapaikanhakuprosessi kasvattaa alaikäisen riskiä sairastua mielenterveysongelmaan. Aikaisempien traumojen lisäksi turvapaikanhakuprosessikin voi siis aiheuttaa mielenterveydenongelmia. Yksintulleista alaikäisistä suurin osa on iältään 15-18 -vuotiaita. Tämänikäinen nuori ei ole vielä kehittänyt aikuista identiteettiä ja on osaksi siksi myös erityisen haavoittuva. Eroaminen vanhemmista, perheestä ja sosiaalisen tuen verkostoista, vaikeuttaa nuoren elämän sosiaalisia osa-alueita suuresti. Kuitenkin yksin maahan tullut nuori joutuu valtavan sosiaalisen muutoksen ja paineen kohteeksi. Heitä haastatellaan toistuvasti ja he joutuvat elämään jatkuvassa epävarmuudessa. Turvapaikanhakumenettelyssä nuoren täytyy todistaa ikänsä ja suojelutarpeensa perustellusti, sillä yksintulleita nuoria kohtaan on epäilyksiä. Yksintulleet alaikäiset saavat aikuisia helpommin turvapaikan, sillä globaalisti katsotaan, että he ovat kaikista haavoittuvimpia ja siksi oikeutettuja turvaan. Lisäksi alaikäisille on tarjolla laajemmat vaihtoehdot hyvinvointipalveluita ja koulutuksia. On myös mahdollista, että yksintullut on niin sanottu ”ankkurilapsi”, eli vanhempiensa lähettämä. Epäilyksenkohteeksi joutuminen voi hankaloittaa nuoren kykyä luottaa työntekijöihin ja estää häntä kertomasta asioistaan, peläten niiden vaikuttavan turvapaikkapäätökseen. Tämän epäilyksen takia yksintulleet saattavat vaieta menneisyydestään. Nuoret saattavat kehittää epäluuloisen asenteen potentiaalisesti turva-

tonta ympäristöä ja palveluverkostoa kohtaan ja suhtautua negatiivisesti esimerkiksi tarjottuun tukeen ja palveluihin. Toisaalta yksintulleen vaikutusmahdollisuudet omaan turvapaikkaprosessiinsa ovat rajalliset. Ennen turvapaikkapäätöstä motivaatio opiskeluun ja kotoutumisprosessin aloittamiseen voi olla matala. Toisaalta elämä turvapaikan saamisen jälkeenkin on säädeltyä. Nuori ei voi valita asuinpaikkaansa ja on riippuvainen ammattilaisten tuesta ja huolenpidosta. (Björklund 2015, 15–19; Derluyn & Brokaert 2008; Montgomery and Foldspang, 2005; Nielsen et al, 2008, Björklundin 2015, 16–18 mukaan.)

Ruotsissa yksintulleiden lasten ja nuorten määrä on suurempi kuin Suomessa. Myös muiden maahanmuuttajaryhmien määrät ovat Ruotsissa suuremmat. Vuonna 2014 Ruotsin kuntien vastaanottokeskuksiin tuli noin 3000 lasta ja nuorta. Suuremmat määrät ja pitemmät perinteet, ovat vakiinnuttaneet Ruotsin kotouttamisjärjestelmän toiminnan. Ruotsissa yksintulleiden lasten ja nuorten vastaanottamisesta vastaavat kunnat. Yksintulleen lapsen jättäessä turvapaikkahakemuksen Ruotsin maahanmuuttovirasto (Migrationverket) osoittaa kunnan, joka on vastuussa yksintulleen lapsen asumisesta ja huolenpidosta. Alaikäinen sijoitetaan kuntaan, mutta hän pysyy oleskeluluvan saamiseen asti osana maahanmuuttoviraston vastaanottojärjestelmää. Saatuaan oleskeluluvan lapsi tai nuori kirjataan osaksi osoitetun kunnan vastaanottojärjestelmää. Maahanmuuttovirasto vastaa lapsen taloudellista toimeentuloa koskevien asioiden hoitamisesta. Maahanmuuttovirasto hoitaa myös lain määräämät rahalliset korvaukset kunnille. Lääninhallituksen tehtävänä on vastata siitä, että kunnilla on mahdollisuudet ja resurssit ottaa vastaan lapsia ja nuoria. Kunta ja Lääninhallitus määrittävät, kuinka monta vastaanottopaikkaa kunnalla on yksin maahan tulleille. Ne kunnat, joilla on maahanmuuttoviraston kanssa sopimus alaikäisten vastaanottamisesta, ovat oikeutettuja saamaan valtiolta 500 000 kruunua vuodessa. (Migrationsverket 2015.)

Pohjoismaiden käytännöissä vastaanottaa yksintulleita alaikäisiä turvapaikanhakijoita on paljon yhtäläisyyksiä. Kaikissa Pohjoismaissa alaikäisen lapsen ja nuoren etu on keskeistä. Alaikäiset ovat oikeutettuja nopeutettuun turvapaikanhakuprosessiin, heille on määrätty edustaja, heidät majoituksensa on soveltuva

lapsille ja heidän hyvinvointiinsa ja koulunkäyntiinsä kiinnitetään erityistä huolta. Organisaatiotasolla Pohjoismaiden välillä on eroja. Suomen järjestelmä yksin maahan tulleiden huolenpidosta on ehkä monimutkaisin monine toimijoineen. Viranomaistahojen yhteistyössä ja työn jaossa on kehitettävää, jotta lapsen etu tulee parhaiten esiin. (Björklund 2015, 37.)

3.4 Kotouttaminen ja kotoutuminen

Ensimmäinen kotouttamista koskeva laki tuli voimaan Suomessa vuonna 1999 (493/1999). Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta painotti humanitaarista maahanmuuttoa ja työttömien maahanmuuttajien kotouttamista. Vuonna 2010 laki päivitettiin. Päivitetyssä laissa otettiin paremmin huomioon työ- ja perheperusteinen maahanmuuttoa ja samalla määriteltiin käsite ”kotouttaminen”. Nykyisessä kotouttamisen edistämisestä säädettyssä laissa (1386/2010) kotoutuminen määritellään seuraavasti: ”maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen”. Lain keskeisempänä tavoitteena on tarjota kaikille maahanmuuttajille heidän tarvitsemansa kotouttamistoimet ja -palvelut. Kotouttamisella taas tarkoitetaan ”kotoutumisen monialaista edistämistä ja tukemista viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteillä ja palveluilla.” (Makkonen & Koskeniemi 2013, 78–79; Saukkonen 2013, 90-94.)

Suomalainen yhteiskunta pyrkii toteuttamaan kotouttamislakia muun muassa erilaisilla ohjelmilla, suunnitelmilla sekä tekemällä monialaista yhteistyötä. Kotouttamislain sanelemana kunnilla ja valtiolla täytyy olla omat kotouttamisohjelmansa. Kuntien ohjelmaan kirjataan esimerkiksi suunnitelma palveluiden toteuttamisesta maahanmuuttajille. Valtion ohjelman pyrkimyksenä on kehittää kotouttamista valtakunnallisella tasolla. Kotouttamislain perusteella viranomaisten on annettava kaikille Suomeen muuttaville tietoa heidän oikeuksistaan suomalaisessa yhteiskunnassa. Maahanmuuttajilla on lisäksi oikeus yksilölliseen kotoutumissuunnitelmaan, jos hänen katsotaan tarvitsevan suunnitelmaa kotoutumi-

sen tukemiseksi esimerkiksi työttömyyden takia. Suunnitelmalla tuetaan maahanmuuttajan mahdollisuutta saada itselleen riittävä suomen- tai ruotsinkielen taito sekä muita yhteiskunnassa tarvittavia taitoja. Suunnitelma laaditaan asuinkunnan, maahanmuuttajan ja Työ- ja elinkeinotoimiston yhteistyönä. (Makkonen & Koskenniemi 2013, 78–79.)

Kunnat vastaavat pitkälle kotouttamistyön käytännöstä. Kunnassa asuvat pakolaiset ovat kuntalaisia ja siten oikeutettuja kaikkiin kunnan normaalipalveluihin. Tämän lisäksi kunnan tulee järjestää vastaanottamilleen pakolaisille kotouttamispalveluita, joihin kuuluvat esimerkiksi ensiasunto, kotoutumista tukeva toiminta ja tarvittavat tulkkipalvelut. Lisäksi pakolaiset ovat oikeutettua saamaan toimeentulotukea eli kotoutumistukea. Kunnassa tapahtuma kotouttamistyö on monen eri hallinnonalan yhteistyötä. Maahanmuuttaja-asiakkaat on huomioitava kaikkia palveluita järjestettäessä. Kotouttamistyöhön osallistuvat käytännössä kunta eri sektoreineen, koulutusta tarjoavat tahot sekä kolmas sektori eli järjestöt. Kunnan tulee tehdä oma kotouttamisohjelmansa, johon se kirjaa, kuinka maahanmuuttajat saavat perustiedot suomalaisesta yhteiskunnasta sekä kouluttautumiseen tai työllistymiseen vaadittavan kielitaidon. Toisin sanoen kotouttamisohjelma sisältää suunnitelman kunnan kotouttamiskoulutuksesta. Ohjelmassa tulee ottaa huomioon koulu- ja työelämän ulkopuolella olevat ryhmät, kuten muun muassa vanhukset ja päivähoidon ulkopuolella olevat lapset. Ohjelmaan kirjataan suunnitelma tasa-arvon sekä kantaväestön ja maahanmuuttajaväestön suhteiden edistämiseksi tehtävistä toimista. Onnistunut kotouttamistyö kunnassa vaatii sitä, että kaikki viranomaiset ovat sitoutuneet tekemään kotouttamistyötä. Sitoutumiseen velvoittaa Suomessa yhdenvertaisuuslaki (21/2004), joka sitoo kaikkia viranomaisia edistämään yhdenvertaisuutta kaikessa toiminnassaan sekä laatimaan suunnitelman etnisen yhdenvertaisuuden edistämiseksi. (Räty 2002, 140-142; Makkonen & Koskenniemi 2013, 77-78.)

Maahanmuuttajalapsen ja -nuoren kotoutumistuentarvetta saatetaan aliarvioida helposti. Alaikäiset näyttävät usein sopeutuvan aikuisia nopeammin. Alaikäinen tarvitsee kuitenkin paljon tukea, muun muassa oman äidinkielen ja suomenkielen oppimisessa sekä uuteen elämäntilanteeseen totuttelussa. Kotoutuminen on

erityisen vaikeaa kriisialueelta lähteneelle lapselle tai nuorelle. Kriisialueella ei välttämättä ole ollut mahdollisuutta koulunkäyntiin, joten lapsi tai nuori voi olla tiedollisesti ikäistään jäljessä. Lisäksi henkisen trauman mahdollisuus on olemassa. Alaikäisten kotoutumisessa yksi merkittävä ongelma on koulutusjärjestelmän kyky tunnistaa ja palvella pakolaisnuoria. Riittävän perusopetuksen tarjoaminen on puutteellista ja riskinä on, että nuoret siirtyvät liian nopeasti ammatilliseen koulutukseen. Maahanmuuttajalapsilla ja -nuorilla on perusopetuslain (628/1999) nojalla samanarvoinen oikeus koulunkäyntiin kuin kantaväestölläkin. Koulutuksen päätavoitteena on kielen osalta toimiva kaksikielisyys, jossa suomen kieltä opiskellaan suomi toisena kielenä -oppimäärän mukaan. Oppimäärän tavoite on eri kuin suomea äidinkielenä lukevien. Muussakin koulunkäynnissä maahanmuuttajalapsen ja -nuoren erityistarpeet tulisi huomioida joustavin opetusjärjestelyin. (Myllymäki 2014, 12–13. Rätty 2002 147–150.)

Suomessa kotoutumisen ja kotoutumistoimen keskiössä ovat koulutus, kielenoppiminen ja työelämä. Kielen oppiminen on yksi uuteen paikkaan kotoutumisen lähtökohdista. Kotoutumisen onnistumista arvioidaan useimmin sen perusteella, kuinka hyvin maahanmuuttaja ja hänen jälkeläisensä työllistyvät paikallisilla työmarkkinoilla. (Martikainen ym. 2013. 16–18.)

3.5 Yksintulleiden alaikäisten osallisuuden tukeminen

Osallisuudella tarkoitetaan toimimista vuorovaikutussuhteessa toisiin, toisilta oppimista, yhdessä tekemistä ja voimaantumista yhteisössä. Osallisuus on vuorovaikutusprosessi, joka antaa kaikille vuorovaikutukseen osallistuville. Yksilöt oppivat toisiltaan sekä tuntevat pätevyyttä ja itsearvostusta omasta asemastaan yhteisössä (Gretschel 2002, Arvolan ym. 2014, 23, mukaan.)

Tutkimus yksintulleista turvapaikanhakijalapsista ja -nuorista oli vielä 90-luvulla niukkaa, mutta viimeisten vuosien aikana yksintulleiden tilanne on ollut useiden raporttien ja tutkimusten kohteena. Tutkimuksista on selvinnyt että, vaikka yksintulleiden vastaanotto, tuki ja kotoutuminen toimii Suomessa pääasiassa hyvin, myös kehityskohteita löytyy. Kotoutumisen kehittämiseksi tarkempaa huo-

miota tulisi kiinnittää yksintulleiden lasten ja nuorten hyvinvointiin, viranomaisyhteistyöhön sekä aikuistuvan nuoren seurantaan. (Björklund 2015, 13–14.)

Valtion kotouttamisohjelman (2012–2015) sekä Turun kaupungin kotouttamissuunnitelman pyrkimyksenä on parantaa maahanmuuttajien mahdollisuuksia osallistua yhdenvertaisesti yhteiskuntaan sen täysivaltaisina jäseninä sekä edistää kotoutumista. Suomen valtion kotouttamisohjelmasta on luettavissa, kuinka merkittävässä roolissa osallisuuden tukeminen on eri alueilla kotoutumisen onnistumiseksi (THL 2014; Valtion kotouttamisohjelma 2012). Osallisuutta tuetaan edistämällä maahanmuuttajien ja kantaväestön välisiä vuorovaikutussuhteita sekä erilaisia etnisiä suhteita. Uuden kotouttamislain (1389/2010) myötä otettiin käyttöön Osallisenä Suomessa –hanke. Hanke kokeilussa kotoutumiskoulutukselle on etsitty hyviä malleja ja käytäntöjä. Hankkeessa maahanmuuttajille luotiin kolme erilaista kotoutumispolkua. Polut olivat seuraavat: aikuisten työssäkäyvien tai työmarkkinoille suuntaavien polku, erityistukea tarvitsevien, kuten kotiäitien ja lukutaidottomien polku sekä viimeisenä polku, jonka kohteena on maahanmuuttajalasten ja -nuorten kotoutuminen (Arvola ym. 2014, 23; Saukkonen 2013, 95–96.)

Alaikäisten yksintulleiden turvapaikanhakijoiden osallisuuden tukemiseen vaikuttaa se, että he ovat keskenään hyvin heterogeeninen ryhmä. Yksilöillä on erilaiset tarpeet, kokemukset ja taustat. Asiakasryhmänä he tarjoavat monia haasteita. Lapsina ja nuorina heillä on meneillään ikäistensä kehitysvaiheen haasteet sekä pakolaisina sotaan, katastrofeihin, väkivaltaan ja menetyksiin liittyviä traumaattisia kokemuksia. Turvattomuuden ja hylätyksi tulemisen kokemukset ovat myös tavallisia ilman huoltajaa tulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden kohdalla. Lähtökohtaisesti palveluita järjestettäessä alaikäiset ilman huoltajaa tulleet turvapaikanhakijat tulee nähdä ensisijaisesti lapsina ja nuorina ja vasta toissijaisesti pakolaisina. Alaikäisen etuna on ennen kaikkea turvallinen ja stabiili kasvuympäristö. Esimerkiksi alaikäisen asuinpaikkakuntaa tehtävät ratkaisut on tehtävä siten, että tarpeettomilta muutoksilta ja siirroilta vältytään. Turvalliset ja pysyvät ihmissuhteet ovat tärkeitä ja niiden tulisi löytyä monipuolisesti sekä viranomaisista, sukulaisista että vertaisista. Perheenyhdistämisen

odottaminen on useille pitkä ja raskas prosessi, joka lisää psyykkistä ja sosiaalista pahoinvointia. (Räty 2002, 177–178.)

Kotoutumisprosessissa lasta tai nuorta tulee tukea oman kulttuurin ja suomalaisen elämäntavan omaksumisessa siten, ettei hän joudu ristiriitaan suhteessa perheen ja kotimaan tapojen sekä suomalaisen yhteiskunnan välillä. Lapsille ja nuorille tulee järjestää mahdollisuus käydä koulua, harjoittaa omaa äidinkieltä, uskontoa ja kulttuuria sekä säilyttää niiden ominaispiirteet. Oman äidinkielen kehittymistä ja ylläpitoa voidaan tukea äidinkieltä käyttävillä työntekijöillä tai tukemalla kontakteja oman etnisen ryhmän kanssa. Yksintulleiden pakolaislasten ja -nuorten huomioinnissa keskeistä on luottamus, hyväksyntä ja huolenpito. Toisaalta itsemääräämisoikeuden, osallistumisen ja sosiaalisen integroitumisen merkitystä pidetään koko ajan suurempana. Viime aikoina on entistä enemmän ymmärretty yksintulleiden alaikäisten pakolaisten osallistumisen ja kiinnittymisen merkitystä. Yksintulleet alaikäiset kohtaavat kaiken yksilöinä, toisin kuin muut alaikäiset pakolaiset, jotka kiinnittyvät edelleen perheisiinsä. Yksinäisyys ja eristäytyminen ovat suurimpia yksintulleiden alaikäisten ongelmista. Yksintulleiden osalta olisi tärkeää korostaa niitä verkostoja, joiden osana he ovat; sekä virallisia että epävirallisia. Esimerkiksi suhteet ikätovereihin ja etniseen yhteisöön ovat huomattu tutkimuksissa tärkeiksi kotoutumista edistäviksi tekijöiksi. (Clark-Kazak 2012, Björklundin 2015, 19 mukaan; Björklund 2015, 45; Räty 2002, 177–178.)

4 PALVELUJÄRJESTELMÄ KOTOUTUMISEN TUKENA

4.1 Osallisena palvelujärjestelmässä

Maahanmuuttajien osallisuus ja oikeus toimia Suomessa perustuu YK:n ihmisoikeuksiin. Yhdistyneiden kansakuntien kansainvälisillä ihmisoikeuksilla turvataan vähimmäistasoiset ihmisoikeudet kaikille ihmisille YK:n sopimusvaltioissa. Oikeudet koskevat niin valtion kantaväestöä kuin vähemmistöjä ja maahanmuuttajia. Myös laittomat siirtolaiset kuuluvat vähimmäistason ihmisoikeuksien piiriin. Maahanmuuttajia koskee erityisesti YK:n kansainvälisen yleissopimuksen 26-artikla eli syrjäntäkielto. Tämä artikla edellyttää sopimusvaltioiden ryhtyvän toimiin etnisen syrjinnän kieltämiseksi yhteiskunnassa. 27. artiklassa kielletään poistamasta vähemmistöiltä oikeutta harjoittaa ja nauttia omasta kulttuuristaan ja kielestään. Kansainvälisiä ihmisoikeuksia valvoo Euroopan ihmisoikeustuomioistuin. Suomessa yhdenvertaisuuslaki (21/2004) säätelee maahanmuuttajan oikeuksia. Laki vastuuttaa kaikkia viranomaisia edistämään yhdenvertaisuutta kaikessa toiminnassaan sekä laatimaan suunnitelman etnisen yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Lisäksi laki kieltää syrjimisen muun muassa etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen tai uskonnon perusteella. Syrjintä on kiellettyä niin työelämässä, koulutuksessa kuin tavaroiden ja palveluiden tarjonnassakin. (Makkonen & Koskenniemi 2013, 64–65, 77–78.)

Suomalainen palvelujärjestelmä on monimutkainen niin kantaväestölle kuin etnisille vähemmistöillekin. Pohjoismaista palvelujärjestelmää on kritisoitu siitä, että maahanmuuttajilla voi olla hankaluuksia irtautua siitä ja jäädä sen pitkäaikaisiksi asiakkaiksi, ellei heidän itsenäistä selviytymistään tueta koordinoitusti alusta alkaen. Hyvään ja koordinoituun maahanmuuttajien palveluun pitäisi kuulua viranomaisen suorittama asiakkaan perehdyttäminen ja heidän oikeuksiensa toteutumisen varmistaminen. Viranomaisen tulisi rakentaa asiakassuhteesta luottamuksellinen, kunnioittava sekä asiakkaan yksilöllisyyden huomioonottava. Viranomaisen auktoriteettia tulisi käyttää asiakkaan elämänhallinnan tukemi-

seen ja voimaantumiseen. (Juhila 2006; Kamali 1997; Brochmann & Hagelund 2011; Turtiainen 2011. Malin & Anis 2013, 157, mukaan.)

Sosiaalipolitiikalla ja -turvalla yhteiskunnan resursseja jaetaan uudelleen niille, joilta ne puuttuvat väliaikaisesti tai pysyvästi eri syiden seurauksena. Hyvinvoinninresursseja pyritään siis jakamaan tasa-arvoisesti julkisin varoin tuotetuilla palveluilla ts. julkisella sektorilla. Hyvinvointipalveluiden pohjalla ovat ajatus sosiaalipalveluista peruspalveluina, tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja universaalius. Sosiaalisten riskien ehkäisy ja pienentäminen on kaikkien sosiaalipalveluiden tavoitteena. Kaikilla virallisesti Suomessa asuvilla on oikeus julkisiin terveystalveluihin, kun taas sosiaalipalvelut ovat useimmin harkinnanvaraisia. Tarveharkintaisten palveluiden saannissa törmätään usein alueellisiin eroihin. (Kananen ym. 2008. Malin & Anis 2013, 154, mukaan; Malin & Anis 2013, 154–155.)

Kunnat ovat sitoutuneet järjestämään vastaanottamilleen pakolaisille erilaisia palveluita. Näihin palveluihin kuuluvat ensimmäisen asunnon järjestäminen, ohjaaminen uuteen elinympäristöön ja yhteiskunnan palveluihin sekä uuden kuntalaisen sosiaaliturvaverkon alulle paneminen. Kunnan palvelujärjestelmään ja uuteen yhteiskuntaan kotoutuminen on hankalinta kehittyvistä niin kutsutuista kolmannen maailman valtioista saapuvilla. Kotoutumistyöntekijän tulee tutustuttaa pakolaiset uuteen elinympäristöön sekä asumiseen liittyviin käytännön asioihin, kuten asunnon pesutupaan, jätehuoltoon sekä lähiympäristön palveluihin. Sosiaaliturvaverkkoon kiinnittymisellä tarkoitetaan uuden kuntalaisen asiakkuuden alkamista esimerkiksi Kelassa ja Työ- ja elinkeinotoimistossa. (Räty 2002, 143–144.)

Monikulttuurisella ohjauksella tuetaan eri kieli- ja kulttuuritaustaisten henkilöiden integroitumista yhteiskuntaan. Ohjaajalta vaaditaan kykyä hahmottaa oman kulttuuritaustansa ja arvojensa vaikutus toimintaansa, tuntea vieraan kulttuurin maailmankuva ja tavat, tuntea monimuotoisia ohjausmenetelmiä sekä ymmärtää, kuinka monikulttuurisuus toimii instituutiotasolla. Ohjaus- ja neuvontatyötä tehdään nykyään lukuisissa erilaisissa konteksteissa. Yksi kuntien monikulttuurisen ohjaustyön alueista on osa vastaanotto- ja kotouttamistyötä. Kotouttamistyötä osana olevan ohjauksen tavoitteena on luoda kotoutumiselle edellytyksiä.

Pakolaisten kanssa tehtävässä ohjaustyössä on otettava huomioon pohjoismaiselle yhteiskunnalle tyypillinen viranomaiskeskeisyys. Viranomaiskeskeinen yhteiskunta on osalle maahan tulleista hyvin vieras ja toisaalta osa pakolaisista on joutunut kokemaan vainoa ja väkivaltaa lähtömaansa viranomaisten puolelta. Kaikille maahanmuuttajille on yhteistä tiedon tarve. Puhuttu, kirjoitettu ja visuaalinen informaatio palveluista on välttämättömyys kaikille maahanmuuttajille osana kotoutumista. Nivelvaiheessa olevien eli ulkomaalaistoimiston palveluista peruspalveluiden piiriin siirtyvien pakolaisten tilanteet kotoutumisen suhteen ovat erilaisia. Osa pakolaisista on jo omatoimisia toimijoita, jotka osaavat käyttää kunnan palveluita, mutta osa tarvitsee viranomaiskontakteja tueksi. (Puukari & Korhonen 2013, 17, 20.; Turtiainen 2013, 191–192, 202)

Maahanmuuttajien terveystalvaiden käyttö jakautuu samoin kuin kantaväestössäkin; varallisuutta ja työmarkkina-asemaa seuraten. Työvoiman ulkopuolella olevat työttömät käyttävät pääosin julkisia terveydenhuoltopalveluita, työssäkäyvät yksityisiä työterveyspalveluita ja kaikkein varakkaimmat yksityislääkärien vastaanottoa. Muihin maahanmuuttajaryhmiin verrattuna pakolaiset ja turvapaikanhakijat käyttävät enemmän avo- ja erikoissairaanhoidonpalveluita. Suomessa maahanmuuttajat ovat olleet pääosin tyytyväisiä saamiinsa sosiaali- ja terveystalvaiden. Kvalitatiivisten tutkimusten mukaan Suomessa oleskelevien maahanmuuttajien negatiiviset kokemukset johtuvat palvelujärjestelmän monimutkaisuudesta sekä koordinoimattomuudesta. Kielteiseksi on koettu myös viranomaisten ajanpuute ja ennakkoluulot. Asiakkaat jäävät usein vaille ymmärrystä palveluiden saamisen tai epäämisen perusteista. Asiaan tulisi puuttua korjaamalla molemminpuoliset väärinkäsitykset, ennakkoluulot sekä tiedonpuutteet. (Clarke ym. 2005; Gissler ym. 2008. Malin & Anis 2013, 155, mukaan; Hammar-Suutari 2009. Malin & Anis 2013, 155, mukaan; Jäppinen ym. 2007; Pohjanpää 2003.)

4.2 Turun kotouttamispalvelut

Turku kuuluu Suomen monikulttuurisimpiin kaupunkeihin. Turussa puhutaan kaiken kaikkiaan yli sataa eri kieltä. Näistä kymmenen suurinta muodostaa noin

75 % kaikista vieraskielisistä. Yksittäisistä kielistä puhutuimpia olivat Turussa vuonna 2012 venäjä, arabia, kurdi, viro, albania ja somali. Kaikki vieraskieliset eivät ole maahanmuuttajia, vaan heistä merkittävä osa on maahanmuuttajille syntyneitä lapsia. Varsinais-Suomen vieraskielisistä Turussa asuu kaksi kolmesta. Turku on muuttovoittoinen kaupunki, jonka väestönkasvulle maahanmuutto on olennainen tekijä. Vuonna 2011 lähes puolet Turun väestönlisäyksestä tuli maahanmuuttajista. Turun kaupungilla on voimassa oleva sopimus valtion kanssa, jossa Turku on sitoutunut ottamaan vastaan 50 pakolaista vuodessa. Turku vastaanottaa myös perhesiteen vuoksi oleskeluluvan saaneet pakolaiset, joiden perheenjäsenet ovat kaupungin asukkaita. Näiden pakolaisten lisäksi Turkuun muuttaa itsenäisesti paljon pakolaisia vuosittain. (Turun kaupunki 2013, 1; Salminen 2012, 1, 7, 10–12.)

Turun kaupungissa kotouttamislain mukaiset kotouttamispalvelut perustuvat Turun kaupungin kotouttamisohjelmaan. Kotouttamisohjelmaa tarkistetaan neljän vuoden välein. Viimeisin on laadittu vuosille 2014–2017. Kotouttamisohjelmassa esitellään suunnitelma kunnan palveluista maahanmuuttajille, kotoutumista edistävistä toimenpiteistä sekä vastuutahot. Kotouttamista edistävän lain mukaisesti Turku pyrkii järjestämään kotouttamispalvelut osana peruspalveluita. Kaupunkiorganisaatiossa kotouttamista edistävää työtä tehdään jokaisella toimialalla. Henkilöstön osaamista tuetaan koulutuksilla sekä tiedottamalla esimerkiksi intranet-sivuilla (NeTku) ja dokumenttienhallintajärjestelmässä (DoTku). Turussa kaupunkitasoista maahanmuuttotyötä koordinoi hyvinvointi- ja maahanmuuttoasioiden kehittämispäällikkö, jonka apuna on hänen ylläpitämänsä maahanmuuttoyhdyshenkilöiden verkosto. (Salminen 2012, 4. Turun kaupunki 2013, 1-5, 11–12.)

Turun kaupungin maahanmuuttajille suunnatut palvelut pitävät sisällään seuraavat: neuvonnan, ohjauksen, alkuinformaation, kielellisen alkukartoituksen, kotoutumissuunnitelman, pakolaisten ja Inkerin paluumuuttajien vastaanottopalvelut, erilaiset koulutukset, sosiaali-, terveys- ja vapaa-aikapalvelut sekä työllistymiseen liittyvät palvelut. Neuvonta, ohjaus ja alkuinformaatio kuuluvat maahantulon alkuvaiheen palveluihin. Nämä palvelut pyrkivät selventämään maa-

han tullee hänen oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan sekä antamaan tietoa yhteiskunnasta, kotoutumispalveluista ja palvelujärjestelmästä. Alkuvaiheen palveluiden runkona toimii kymmenellä kielellä saatava perustietoaineisto, Perustietoa Suomesta -opas, www.lifeinfinland.fi, jota täydentää infopankki.fi internetsivut. Alkuvaiheessa on mahdollista saada henkilökohtaista ohjausta ja neuvontaa osana normaalia palveluprosessia. Tällöin paikalle on mahdollista saada tulkki. Turun seudun tulkikeskuksen tulkkaukspalvelut ovat pääasiassa tarkoitettu pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden kanssa työskenteleville sosiaali-, terveys ja kotouttamisviranomaisille. Ulkomaalaistoimisto järjestää osana alkuvaiheen palveluita koto-infoja, joissa annetaan laajasti yhteiskuntatietoutta. Turussa toimii myös matalankynnyksen neuvontapiste Infotori, joka tarjoaa neuvontaa usealla kielellä. (Turun kaupunki 2013, 13.)

Maahanmuuttajilla on oikeus kielelliseen alkukartoitukseen, jossa arvioidaan alustavasti muuttajan kotoutumisvalmiuksia esimerkiksi työn ja koulutuksen suhteen sekä selvitetään kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien palveluiden sekä toimenpiteiden tarvetta. Turussa kielellisen alkukartoituksen tekee joko kunta tai työ- ja elinkeinotoimisto riippuen siitä, onko maahanmuuttaja TE-toimiston kirjoissa työtön työnhakija vai ei. Turussa kielellinen alkukartoitus järjestetään joko TE-toimiston tiloissa tai Turun suomenkielisen työväenopiston Luuppi-osastolla. Alkukartoituksen perusteella arvioidaan tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumissuunnitelmaa vai ei. Kotoutumissuunnitelma on yksilöllisesti tehty suunnitelma niistä toimenpiteistä ja palveluista, joita maahanmuuttaja tarvitsee saadakseen riittävät kieli-, työelämä- ja yhteiskuntataidot osallistuakseen yhteiskunnalliseen toimintaan. (Turun kaupunki 2013, 13–14.)

Pakolaisten ja Inkerin paluumuuttajien palvelut on keskitetty ulkomaalaistoimiston hyvinvointitoimialalle. Ulkomaalaistoimisto huolehtii pakolaisten ja heidän myöhemmin maahan saapuneiden perheenjäsentensä alkuvaiheen sosiaali- ja kotoutumispalveluista sekä terveydenhuollosta. Ulkomaalaistoimisto palvelee asiakkaitaan maahanmuuton alkuvaiheissa keskimäärin kolmen vuoden ajan, ennen kuin asiakkaat siirtyvät normaalipalveluiden piiriin. Ulkomaalaistoimisto huolehtii pakolaisten asumisesta yhteistyössä TVT Asuntojen kanssa. Ulkoma-

laistoimistossa järjestetään myös koto-toimintaa työvoimaan kuulumattomille. Koto-toimintaa ovat esimerkiksi kielen alkeis-, kädentaito-, liikunta- ja ATK-ryhmät. (Turun kaupunki 2013, 14, 17.)

Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutusta järjestävät monet eri tahot. Turun suomenkielisen työväenopiston Luuppi-osasto järjestää osa-aikaista kotoutumiskoulutusta, jonka kohteena on esimerkiksi maahanmuuttajaperheiden "kotiäidit". TE-toimiston uusista maahanmuuttajista suurin osa ohjataan alkukartoituksen jälkeen työvoimapolitiittiseen kotoutumiskoulutukseen esimerkiksi Turun AKK:hon, Raision Timaliin tai Turun ammatti-instituuttiin. Maahanmuuttaja voi myös osallistua omaehtoiseen kotoutumiskoulutukseen esimerkiksi Paasikiopistossa, Turun kristillisessä opistossa tai Turun iltalukiossa. Monissa opistoissa järjestetään lisäksi kurssimuotoista kielenopetusta kotoutujille. (Turun kaupunki 2013, 14.)

Maahanmuuttajien koulutuspolku pyrkii myötäilemään kantaväestön vastaavaa. Varhaiskasvatukseen maahanmuuttajalapsen lapset voivat osallistua vastaavasti kuin kantaväestökin. Kotoutumisen edistämiseksi varhaiskasvatuksessa tuetaan lapsen kasvamista kahteen kulttuuriin, kielen oppimista sekä oman äidinkielen säilyttämistä. Oppivelvollisuusikäisillä maahanmuuttajilla on oikeus ja velvollisuus osallistua perusopetukseen. Perusopetus noudattaa perusopetuksen oppimäärää, mutta siinä otetaan huomioon maahanmuuttaja oppilaan kielellinen ja kulttuurinen tausta. Esiopetus- ja oppivelvollisuusikäisille voidaan antaa perusopetukseen valmistavaa VALMO-opetusta. Valmistava opetus on niille, joilla ei ole riittävää kielellistä osaamista osallistua tavalliseen perusopetuksen ryhmään. Toiselle asteelle siirryttäessä maahanmuuttajilla on mahdollisuus päästä nivelvaiheen koulutuksiin. Nivelvaiheen koulutusten tavoitteena on auttaa nuorta siirtymään toisella asteella ja valmistaa esimerkiksi lukioon tai ammatilliseen perusopetukseen. Nivelvaiheen koulutuksia järjestävät muun muassa Turun iltalukio, Turun ammatti-instituutti ja Turun kristillinen opisto. Toisen asteen ja korkea-asteen koulutuksiin maahanmuuttajilla on samantyyppiset hakumahdollisuudet kuin kantaväestölläkin. Maahanmuuttajia opiskelee tutkintoon valmistavissa koulutuksissa kaikille suunnatuilla koulutuslinjoilla. Lisäksi on olemassa

erilaisia täydennys- ja pätevyyskoulutuksia, joihin maahanmuuttajat voivat hakea päivittääkseen esimerkiksi EU:n ulkopuolelta saadun sairaanhoitajapätevyyden. (Turun kaupunki 2013, 14–16)

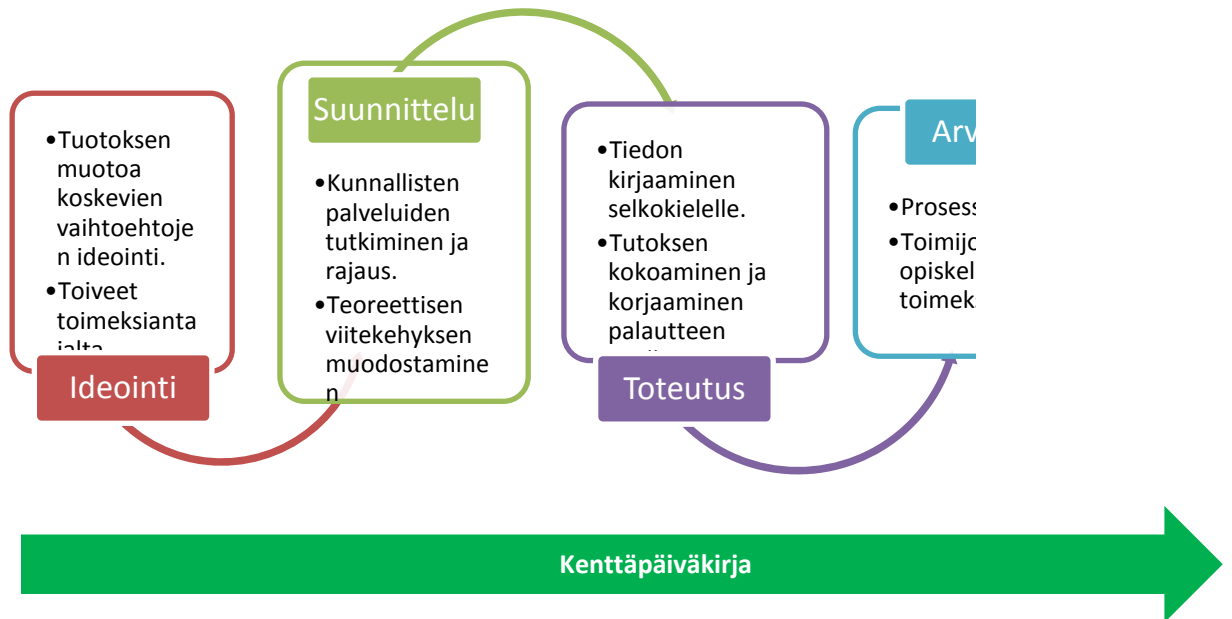
TE-toimisto vastaa maahanmuuttajien työllisyyspalveluista järjestämällä esimerkiksi opastusta työnhakuun, koulutuksiin ja työmarkkinoihin. TE-toimisto lisäksi ohjaa asiakkaan kotoutumiskoulutukseen, muuhun koulutukseen tai työelämään. Asiakkaalle on mahdollista tarjota tulkkipalveluita ennen kuin tämä saavuttaa riittävän suomen- tai ruotsinkielen taidon. Turussa on toiminnassa kotoutumispalvelut-yksikkö, jonka asiakkaiksi kuuluvat kotoutumislain piirissä olevat työnhakijat. (Turun kaupunki 2013, 16.)

Kotoutujien sosiaali- ja terveystalvet järjestetään yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisesti osana normaalipalveluita. Poikkeuksena ovat ulkomaalaistoimiston asiakkaat, jotka saavat sosiaali- ja terveystalvet alkuvaiheessa ulkomaalaistoimiston kautta. Normaalipalveluihin osallistuvalla maahanmuuttajalle voidaan tarjota vastaanotolle tulkki, mikäli hänellä ei ole käytettävissä yhteistä kieltä viranomaisen kanssa. Kaupunki pyrkii edistämään turkulaisten maahanmuuttajien hyvinvointia ja osallisuutta erilaisilla vapaa-aikapalveluilla. Palvelut ovat avoimia kaikille asukkaille, mutta osa palveluista on erityisesti monikulttuuriselle väestölle tai maahanmuuttajille suunnattuja. (Turun kaupunki 2013, 16–17.)

Syksyn 2015 aikana Turkuun on perustettu useita turvapaikanhakijoiden hätämajoitustiloja esimerkiksi Pernon kouluun ja entiseen retkeilymajaan. Pansion vastaanottokeskus, jossa on paikkoja 225 turvapaikanhakijalle, on ollut täynnä jo pidemmän aikaa ja SPR Varsinais-Suomen piiri on yhdessä Turun kaupungin kanssa suunnitellut avattavaksi uusia hätämajoituspaikkoja. Loppuvuodesta asumispalveluiden yksikkö Mäntykoti otetaan hätämajoituskäyttöön. Turun kaupunki on myös varautunut kasvaviin turvapaikanhakijamääriin varautumalla ottamaan kouluja majoituskäyttöön. Kaupunkilaisille Turun kaupunki on koonnut tietopaketin, jossa selvitetään tilannetta yleisimpiin kysymyksiin vastaamalla. Tietopaketissa esimerkiksi kerrotaan, että Turun poliisi ei ole havainnut nousua rikosten määrässä turvapaikanhakijoiden tekemien rikosten takia. (Turku.fi 2015.)

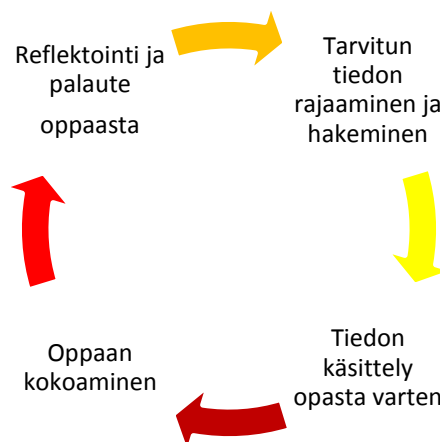
5 KEHITTÄMISHANKKEEN KUVAUS

5.1 Toimintasuunnitelma ja työskentelyvaiheet

Kaavio 1: Kehittämishankkeen toimintasuunnitelma

Kehittämishankkeen prosessi on oletettavasti muodoltaan kehämäinen ja etenee sykleittäin eli asteittain tarkentuvasti seuraavasti (Salonen 2013, 20):

Kaavio 2: Kehittämishankkeen prosessikaavio

Ideointivaiheessa tehdään tuotoksen muotoa ja sisältöä koskevaa vaihtoehtojen ideointia. Ideointivaiheessa työnteon lähtökohtana toimivat toimeksiantajan toiveet ja suunnitelmat. Ideointivaiheessa tutustutaan olemassa oleviin tuotoksiin ja luodaan kuvaa siitä, mitä ollaan kehittämässä. Ideointivaihe sijoittuu ajallisesti helmi-maaliskuulle.

Kehittämishankkeen suunnitteluvaiheessa tutustutaan Turun kaupungin palvelukenttään ja aloitetaan opinnäytetyön kannalta merkittävien palveluiden rajaus. Rajausta tehdessä kehitysmenetelminä ovat käyty keskustelut toimeksiantajan sekä mahdollisten muiden yhteistyökumppaneiden kanssa sekä tiedonhaun kautta saatu tieto. Suunnitteluvaiheessa avainasemassa on siis tiedonhaku. Suunnitteluvaihe on tässä opinnäytetyössä merkittävä, joten sille varataan aikaa maaliskuusta toukokuun loppuun.

Kehittämishankkeen toteutusvaiheessa rajattu tieto kirjoitetaan selkokielelle, valitaan sopiva kuva materiaali ja kootaan tuotokseksi eli oppaaksi. Oppaan ensimmäisen kokoamisen jälkeen siitä vastaanotetaan palautetta toimeksiantajalta sekä muilta mahdollisilta yhteistyökumppaneilta. Palautteen pohjalta opasta kehitetään sykleittäin lähemmäs haluttua ja lopullista muotoa. Toteutusvaihe sijoittuu kesäkuukausille ja mahdollisesti alkusyksyyn.

Kehittämishankkeen arviointivaiheessa lopullista tuotosta ja kehittämisprosessia arvioivat sen toimijat. Arviointi tapahtuu keskustellen sekä kirjallisen palautteen muodossa. Tässä vaiheessa kerätään palautetta myös toimijoiden verkostoilta, jotta saadaan mahdollisimman monipuolinen kuva tuotteen hyödynnettävyydestä.. Palautteen ja itsearvioinnin pohjalta kirjoitetaan opinnäytetyötä varten arviointi ja kehitysideat. Arviointivaihe sijoittuu syys-marraskuulle.

Koko kehittämishankkeen ajan pidetään kenttätöypäiväkirjaa, johon kirjataan esimerkiksi läpikäyty aineisto, mielenkiintoiset aineistovinkit, saadut tulokset, parannusehdotukset sekä ajankohtainen turvapaikanhakutilanne. Kenttäpäiväkirjan pohjalta kirjoitetaan opinnäytetyöraporttiin kuvaus kehittämishankkeen etenemisestä.

5.2 Kehittämismenetelmät

Kehittämismenetelmät ovat niitä keinoja, joilla aineistoa kerätään (Kananen 2008, 28). Kehittämistoimintaan valituilla menetelmillä ei ole yhtä perustavanlaatuista merkitystä, kuin tieteellisen tutkimuksen tekemisessä. Tämä ero johtuu siitä, että kehittämistoiminnan tavoitteena on aikaansaada muutos. Menetelmien huolellisella valinnalla ja prosessin hyvällä jäsentelyllä pystytään kuitenkin saavuttamaan usein parempi lopputulos. Tutkimuksellisen kehittämistoiminnan lähtökohtaiset menetelmät pyrkivät edistämään kehittämissuunnitelmaa. Edistämistä tehdään hallitsemalla prosessia, tukemalla toimijoiden osallisuutta ja tehostamalla tiedontuotantoa. Nämä kolme lähestymistapaa ovat tutkimuksellisen kehittämistoiminnan menetelmällisiä lähestymistapoja. (Toikko & Rantanen 2009, 10.)

Kehittämishankkeen intressi on vastata toimeksiantajan tilaukseen. Tilauksessaan toimeksiantaja toivoi ulkopuolisen silmin laadittua selkokielistä perusopasta. Tämä rajaa pois kehittämisen yhteistyössä kohderyhmäedustajien kanssa ts. palvelumuotoilun. Asiakasryhmän ottamista mukaan kehittämiseen pidetään usein oleellisena osana kehittämishanketta. Tässä kehittämishankkeessa tuote kuitenkin luodaan valmiiksi kohderyhmälle, mutta sen kaltaiseksi, että sen sisältöä on mahdollista kehittää perheryhmäkodissa eteenpäin, jos se havaitaan tarpeelliseksi.

Yllä eroteltujen metodologisten lähtökohtien perusteella kehittämishankkeen kehittämismenetelmiksi on valikoitui seuraavat:

- Aineistonkeruu ja aineistonkeruu suunnitelma
- Prosessiaikataulu ja työsuunnitelma:
- Kenttäpäiväkirja
- Asiantuntijapalaute

Tässä opinnäytetyössä haluttiin ottaa huomioon sekä tieteellinen että kokemuksellinen tieto. Konkreettisesti tällä tarkoitetaan sitä, että opinnäytetyötä varten kerättiin tilastoitua tietoa pakolaisten sosialisatio- ja kotoutumisprosesseista erityisestä palveluiden osalta. Kehittämishankkeessa tiedonhankinnan mene-

telmät ovat pääasiassa samoja kuin tutkimushankkeen tutkimusmenetelmät, mutta luonteeltaan joustavampia (Salonen 2013, 23). Tässä kehittämishankkeessa aineistonkeruu kohdistui kehittämismenetelmänä pääsääntöisesti jo koottuun ja kerättyyn tietoon, mutta sitä täydennettiin yhteistyökumppanilta saadulla asiantuntijatiedolla.

Dokumentoinnin, tiedonhaun ja tuotoksen pohjalta raportoitiin työskentelystä loogisesti ja strukturoidusti. Raporttiin otettiin mukaan osia tuotoksesta, joka on kokonaisuudessaan liitteenä. Osien tarkoituksena on elävöidä ja konkretisoida tuotosta lukijalle osana raporttia.

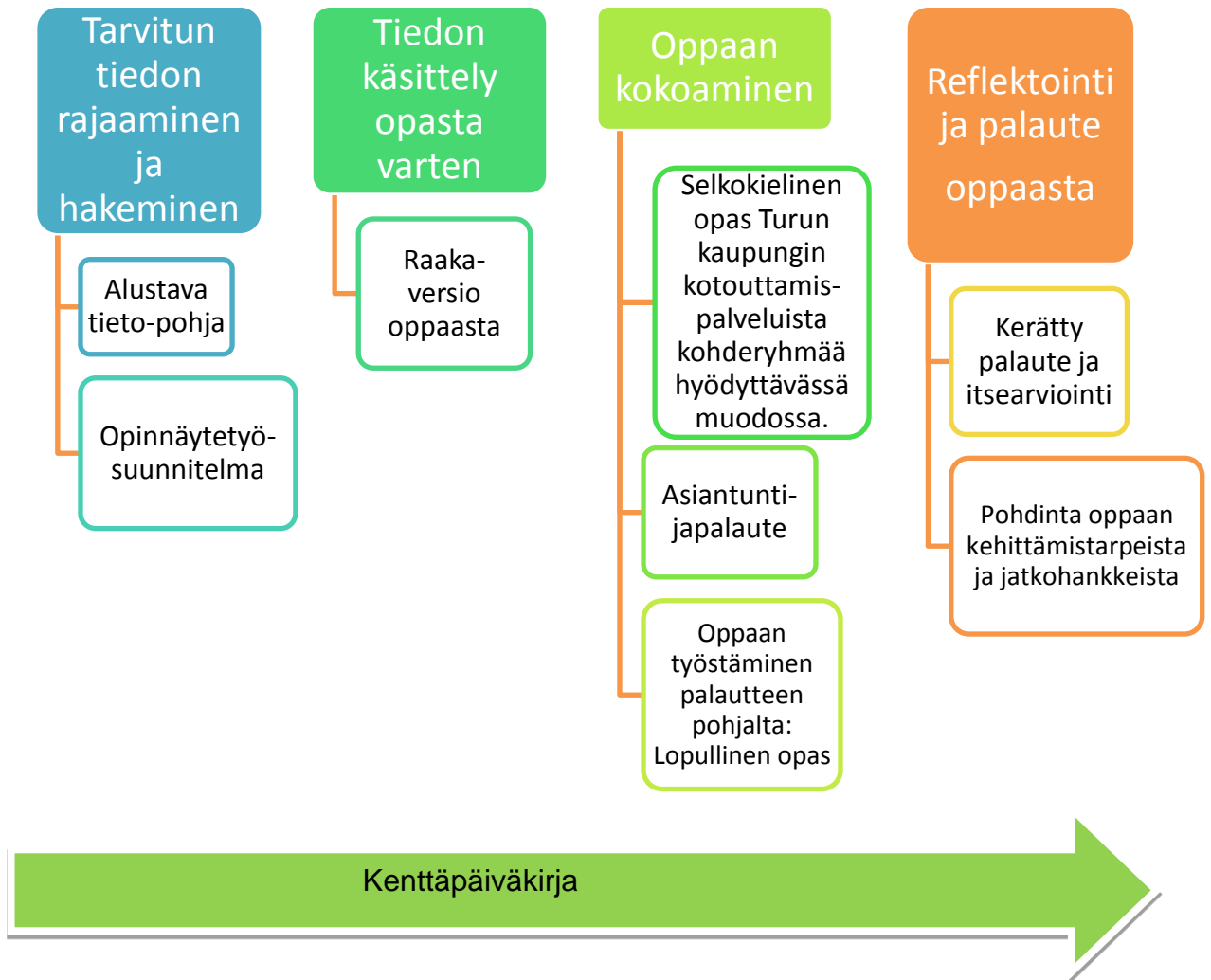
5.3 Aineisto

Kehittämishankkeen aineisto ja materiaali pitävät sisällään ne tiedot, joita tarvitaan kehittämistoiminnan toteutumiseksi. Toiminnalle on välttämättömyys, että tuotetaan ja käydään läpi riittävä määrä erilaisia aineistoja ja materiaaleja. Kehittämishankkeelle on tyypillistä, että sillä on myös valmis tuotos – konkreettinen tuote. (Salonen 2013, 18–20, 23.)

Tähän opinnäytetyöhön kuuluvan kehittämistoiminnan tarkoituksena oli tuottaa selkokielen opas tai käsikirja Turun kaupungin palveluista. Opasta varten kerätty aineisto hankittiin aiemmista tutkimuksista ja kirjallisuudesta. Valmista aineistoa hankittaessa tuli kiinnittää huomiota sen reliabiliteettiin (luotettavuuteen) sekä validiteettiin (asian kannalta hyödylliseen). Tiedon tuli lisäksi olla ajankohtaista. Oleellista oli hyvän aineistokeruusuunnitelman tekeminen. (Pihlaja 2001, 56.) Opinnäytetyöprosessista syntyi myös omaa aineistoa, yksilöityjä tuotoksia, joita ovat muun muassa: opinnäytetyösuunnitelma, kehittämistoiminnan esittelymateriaalit seminaareihin, palaute ja itsearviointi. Tiedonhausta seulottuja aineistoja ja niistä koostettua materiaalia voidaan pitää omana tuotoksena – oppaan raakaversiona.

Tässä kehittämishankkeessa asiakaspalautetta ja -kokemusta koskeva aineisto kerätään perheryhmäkodinohjaajan toimesta kentällä kehittämishankkeen päät-

tymisen jälkeen, osana perheryhmäkodin arkea. Tämä on otettu huomioon tuotoksen muokattavuudessa.

Kehittämishankkeen aineiston analysointitavat muistuttavat tutkimushankkeen analysointitapoja. Kvantitatiivista tutkimusaineistoa käsiteltäessä tilastolliset analyysimenetelmät valitaan tiukasti muuttujien mukaan. Kvalitatiivisen aineiston ollessa kyseessä analyysimenetelmien valinta on joustavampaa. (Kananen 2008, 58.) Olennaisinta kehityshankkeen aikana tuotettujen aineistojen analyysitavoissa on se, että ne palvelevat hanketta ja ovat selkeästi esiteltäviä. Analyysitapojen perustelu ei ole yhtä oleellista kuin tutkimushanketta tehdessä. (Salonen 2013, 24–25.) Aineiston analyysimenetelmät olivat luonteeltaan deduktiivisia eli yleisestä yksityiseen eteneviä. Esimerkiksi palautteen avulla kerättyä

aineistoa arvioitiin lähtökohtaisesti teorian pohjalta eikä toisinpäin. (Pihlaja 2001, 57.) Kaiken kaikkiaan arvio tämän hankkeen aineistoista strukturoidun tehtiin tietoperustan pohjalta.

Kenttäpäiväkirjan muodossa kulkevaa aineistoa hyödynnettiin useissa eri konteksteissa. Prosessinhallinnassa kenttäpäiväkirja ohjasi ja dokumentoi työskentelyä sekä auttoi työskentelysuunnitelman hallinnassa ja rakentamisessa. Aineistonkeruussa taas kenttäpäiväkirjaa hyödynnettiin tiedon kokoamisessa ja hallinnassa. Lisäksi kenttäpäiväkirjaan kirjoitettiin mahdollisista työskentelyn ongelmista, joka voi dokumenttina hyödyttää jatkotyöskentelyä kehittämishankkeen ulkopuolella. Kenttäpäiväkirjaa käsiteltiin raporttia varten siten, että sen pohjalta kirjoitetaan työskentelyä ja sen ongelmia kuvaava luku. Lisäksi kenttäpäiväkirjaan dokumentoidun tietoaineiston pohjalta kirjoitettiin raportin tietopohja. Kenttäpäiväkirjassa perusteltiin kehittämishankkeen työskentelyn kannalta merkittävät valinnat. Perusteltu dokumentaatio toimii tutkimuksellisesti luotettavuutta kasvattavana tekijänä (Kananen 2008, 59).

5.4 Kehittämistoiminnan vaiheet ja toimijat

Kehittämistoiminnan aloitusvaihe alkui tapahtui ennen opinnäytetyön alkamista. Turun perheryhmäkodin ohjaaja ja koulun edustaja olivat keskustelleet sattumalta jonkinlaisesta kotoutumisoppaasta osana HALATEN-hankkeen lopettamista. Kehittämistarve ilmaistiin tässä keskustelussa. Toimintaympäristö oli perheryhmäkoti ja ajatus toimijoista oli opiskelijat. Keskustelusta jäi ajatus mahdollisesta toiminnallisen opinnäytetyön aiheesta.

Tämän jälkeen aihe tuotiin opiskelijoille, joista allekirjoittanut kiinnittyi kehittämishankkeen työstäjäksi opinnäytetyönään. Seurasi ensimmäinen yhteydenotto perheryhmäkodinohjaajan kanssa, josta tuli hankkeen toimeksiantajan edustaja ja hankkeen toinen toimija.

Suunnitteluvaiheessa hankkeen ajatusta ja tavoitetta kirkastettiin. Opinnäytetyösuunnitelma kirjoitettiin ja hankkeelle muotoiltiin alustavat tavoitteet ja raamit. Alustaviksi tavoitteiksi otettiin oppaan tekeminen oleskeluluvan saaneille perhe-

ryhmäkodin nuorille Turun seudun palveluista. Oppaan tavoitteena oli olla nuoria hyödyttävä, selkokielineen, yksinkertainen ja uudenlaisesta näkökulmasta. Oppaan oli muodoltaan tavoitteena kuvata palveluita uudella ja raikkaalla tavalla, siten että nuoret uudet kuntalaiset saisivat laajan ja positiivisen kuvan kaikista palveluista, joihin he olivat oikeutettuja. Alustavana tavoitteena oli myös tehdä oppaasta sisarusversio pilvipalveluun. Toimijoiden välinen työnjako sovittiin sellaiseksi, että opiskelijatoimija tutkisi ja tuottaisi materiaalia, jonka arvioinnissa, kehittämisessä ja rajaamisessa perheryhmäkodinohjaaja auttaisi. Lopullisessa arviointivaiheessa perheryhmäkodinohjaaja keräisi palautetta asiakaskunnalta ja kollegoiltaan sekä auttaisi hanketuotoksen levittämisessä verkostoissaan.

Esivaiheessa opiskelijatoimija siirtyi kentälle, joka tässä tapauksessa tarkoitti ajankohtaista kotouttamistyötä Turussa ja muualla sekä sitä kuvaavia asiakasesitteitä ja oppaita. Kenttätö koostui pääasiassa vuorovaikutuksesta kirjallisten lähteiden ja perheryhmäkodinohjaajan kanssa. Tärkeitä osia esivaiheen kenttätöössä oli tutustuminen ajankohtaiseen lainsäädäntöön, pakolaistilanteeseen, kotouttamispalveluihin sekä eri toimijoihin ja hankkeisiin. Tässä vaiheessa materiaalia käytiin läpi nelinumeroisia lukuja ja tietoperustaa varten kerättiin tietoa useita satoja sivuja. Alkoi pikkuhiljaa selvittää kuinka laajasta, pirstaleisesta ja keskeneräisestä kentästä oli kyse. Olemassa olevia oppaita ja esitteitä tutkimalla saatiin kuva lähtötilanteesta. Oppaat tuntuivat vaikeaselkoisilta ja informaatioltaan hyvin ylenmääräisiltä

Työstövaihe koostui pääosin kenttätiedon rajaamisesta. Ajankohtaisen tiedon, toimijoiden, hankkeiden, lainsäädännön ja konkreettisen tilanteen haltuunotto eli esivaiheen kenttätö vei paljon aikaa. Työstövaiheessa tuota tietomäärää karsittiin ja siitä erotettiin se, mikä koettiin oppaan kannalta tarpeelliseksi. Rajausta jouduttiin tekemään niin radikaalisti, että oppaan sisältö tavoitteeksi rajattiin Turun kaupungin kotouttamispalveluiden kuvaus. Työstövaiheessa ajankohtainen pakolaistilanne alkoi muuttua, kun Välimerta ylittävien turvapaikanhakijoiden määrät kasvoivat nopeasti.

Työstövaiheessa opiskelijatoimija ja perheryhmäkodinohjaaja tekivät tiiviikhöä yhteistyötä. Perheryhmäkodinohjaaja tiedotti kehittämishankkeen alustavista tuloksista ja suunnitelmista kohderyhmälle sekä alueen verkostoilleen. Hanke sai positiivista palautetta ja sen tarve huomioitiin kotouttamis- ja maahanmuuttotyön kentällä. Perheryhmäkodinohjaaja antoi palautetta, neuvoja sekä materiaa-
livinkkejä. Kuitenkin opiskelijatoimijaa kannustettiin tuottamaan oman näköisen-
sä opas, jotta tuoreus ja innovatiivisuus säilyisivät. Työstövaiheen lopussa pilvi-
palveluun tehtävä sisarusversio rajattiin pois osin tarpeettomana ja osin ajan
puutteen vuoksi.

Tarkistusvaiheeseen siirryttiin pikkuhiljaa limittäin työstövaiheen kanssa. Opas alkoi saavuttaa lopullista muotoaan ja sisällöllinen muokkaus vaihtui vähitellen ulkoiseen asettelun ja muodon tarkisteluun. Työstö- ja tarkistusvaiheen välillä olevana aikana opiskelijatoimija ja perheryhmäkodinohjaaja tekivät yhteistyötä muokkauksen suhteen. Tarkastusvaiheessa vaikutti myös osin perheryhmäko-
dinohjaajan verkostojen antama palaute, joka tosin oli niukahkoa. Palautteen avulla tehtiin viimeiset käyttömukavuutta ja ulkonäköä koskevat parannukset.

Lopetusvaiheessa valmis opas toimitettiin perheryhmäkodille. Lopettamisvai-
heeseen kuului myös opinnäytetyön kirjoittaminen loppuun ja sen toimittaminen ammattikorkeakoululle ja toimeksiantajalle.

Aloitusvaihe		Halaten-hankkeen projektipäällikkö & perheryhmäkodinohjaaja	Kehittämistarpeen synty: Idea palveluoppaasta
Aloitusvaihe	6.2.2015	Opiskelijatoimija & perheryhmäkodinohjaaja	Yhteydenotto, hankkeen käynnistys ja toimijoiden esittäytyminen
Suunnitteluvaihe	9.2.2015	Opiskelijatoimija & perheryhmäkodinohjaaja	Ensimmäinen palaveri; ideointia, hahmotelma oppaasta ja sen rajauksista.
Suunnitteluvaihe	helmikuu 2015	Opiskelijatoimija	Opinnäytetyösuunnitelma valmiina
Esivaihe	maalis- ja toukokuu 2015	Opiskelijatoimija & perheryhmäkodinohjaaja	Tietoperustan laatimista ja rajauksen tekemistä. Olemassa oleviin oppaisiin perehtyminen.
Työstövaihe	toukokuu	Opiskelijatoimija	Tiedon rajaaminen, tiivistäminen ja omaksuminen.
Työstövaihe	27.5	Opiskelijatoimija & perheryhmäkodinohjaaja	Toinen palaveri. Oppaan rajaaminen Turun kotouttamispalveluihin.
Työstövaihe	kesä-heinäkuu 2015	Opiskelijatoimija, perheryhmäkodinohjaaja & verkostot	Oppaan ja tietoperustan työstämistä. Muotoilun pohtimista. Tiedottaminen verkostoille.
Työstövaihe	29.7	Opiskelijatoimija & perheryhmäkodinohjaaja	Kolmas palaveri; oppaan raakaversioon arviointi. Tarvittavien muutosten sopiminen
Työstövaihe/ Tarkistusvaihe	elokuu 2015	Opiskelijatoimija & perheryhmäkodinohjaaja	Oppaan muutosten toteuttaminen ja opinnäytetyön kirjoittaminen.
Tarkistusvaihe	syyskuu 2015	Opiskelijatoimija, perheryhmäkodinohjaaja & verkostot	Päivitetyin version esittäminen ja palaute verkostoilta.
Tarkistusvaihe	lokakuu 2015	Opiskelijatoimija & perheryhmäkodinohjaaja	Viimeisten muutosten toteuttaminen ja opinnäytetyön valmistelu.
Lopetusvaihe	15.10.	Opiskelijatoimija & perheryhmäkodinohjaaja	Valmiin oppaan toimitaminen toimeksiantajalle. Alustavaa palautetta.
Lopetusvaihe	lokakuu, marraskuu 2015	Opiskelijatoimija, perheryhmäkodinohjaaja & verkostot	Opinnäytetyön kirjoittaminen valmiiksi.

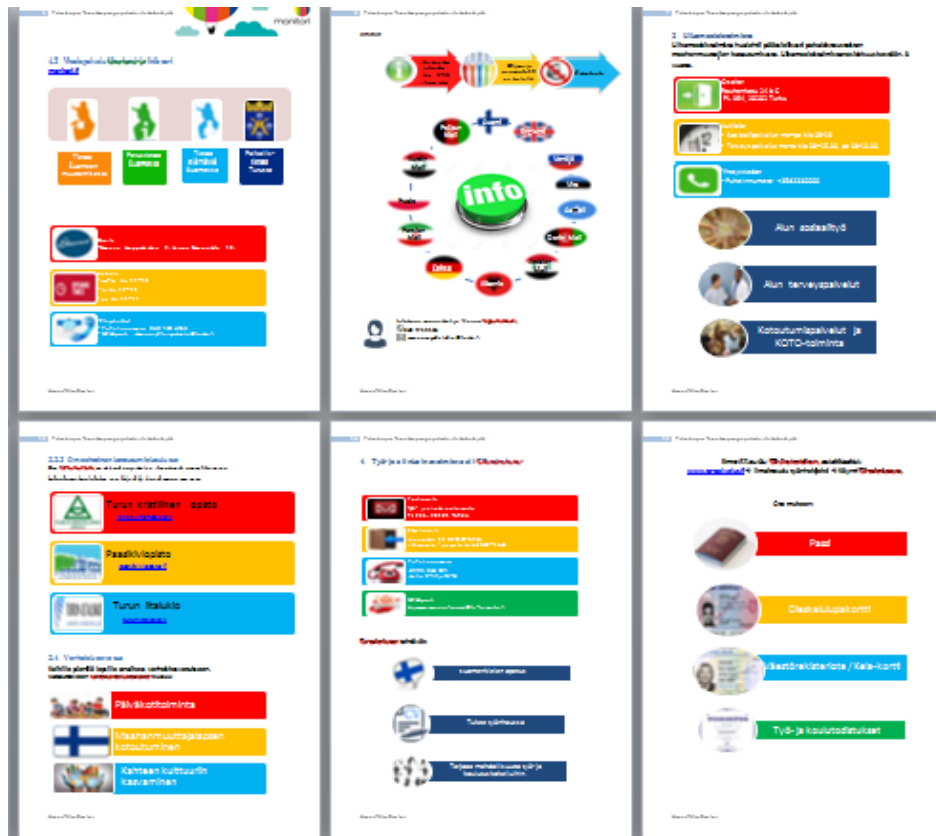
Kaavio 4: Kehittämistoiminnan vaiheet, toimijat ja tulokset

5.5 Oppaan sisältö ja muoto

Kehittämishankkeessa syntyneen oppaan muotoon ja sisältöön kiinnitettiin paljon huomiota ja niiden muotoiluun kului paljon aikaa. Oppaan sisältö rajautui vuoropuhelussa aineiston ja toimeksiantajan kanssa. Alkuperäisen ajatuksen mukaan oli tarkoitus esitellä mahdollisimman laajasti kaikkia palveluita niin yksityisellä, julkisella kuin järjestökentällä. Oppaasta olisi kuitenkin tullut tällöin liian laaja ja sekava. Loppujen lopuksi opas sisälsi Turun kaupungin tarjoamat kotoutumispalvelut, jotka määritellään Turun kaupungin maahanmuuttajien kotouttamisohjelmassa.

Kotouttamisohjelma sisältää kuvauksen palveluista tekstimuodossa, mutta ei tarkkaa selontekoa esimerkiksi toimijoista tai heidän yhteistiedoistaan. Opasta tehtäessä olikin tärkeä selvittää, mitkä toimijat tällä hetkellä vastaavat mistäkin palveluista. Tehtävä oli yllättävän haastava; usein ajauduttiin tilanteisiin, jossa eri internetsivut ristiviittasivat toisiinsa. Turun kaupungin sivujen ollessa kokonaan kiinni uudistusten takia, jouduttiin tiedonhaku pysäyttämään hetkeksi. Oppaan sisältötiedot pyrittiin poimimaan mahdollisimman ajankohtaisessa muodossa. Osa sisällöstä rajattiin pois, mikäli ajankohtaista tietoa ei löydetty. Palveluntarjoajien ja muiden toimijoiden sivuille johtavat oppaan sähköisestä muodosta suorat linkit.

Oppaasta tuli kansi- ja lopetuslehtineen 26- sivua pitkä. Lisäksi lopussa on lueteltuna kuvien lähdetiedot sekä sananen oppaan käytöstä. Seuraavalla sivulla on esimerkkinä kuva, jossa näkyy kuuden sivun yleisilme ja rakenne. Luvun lopussa on kuva, jossa näkyy tarkemmin

Kuva 1: Yleiskuvaa oppaan sivuista

Opas on muodoltaan selkokielinen ja kuvia hyödyntävä. Selkokielisyydellä tarkoitetaan, että kieli on luettavaa ja yksinkertaista. Sanavalintoihin, lauserakenteisiin ja sanajärjestykseen on oppaassa kiinnitetty huomiota siten, että viesti olisi mahdollisimman selkeä ja yksiselitteinen. Viesti pyrittiin muokkaamaan sellaiseksi, että se tiivistäisi oleellisen. Pitkiä ja vaikeita sanoja vältettiin mahdollisuuksien mukaan. Kuvien valintaan kiinnitettiin erityistä huomiota. Nuoret elävät maailmassa, joka on kyllästetty kuvilla, joita tuottavat niin yksityishenkilöt kuin kaupalliset lähteetkin. Kuvat ovat voimakas vaikuttamisen väline. Oppaassa kuvat pyrittiin valitsemaan siten, että ne herättäisivät kiinnostuksen, tukisivat sisältöä sekä olisivat innostavia, houkuttelevia ja ajankohtaisia. Taustalla oli ajatus siitä, että opas täytyy ”myydä” nuorille ja ulkonäkö on tärkeä ominaisuus tuotteen houkuttelevuudessa. Oppaan grafiikan värit valittiin tukemaan haluttua viestiä ja erottamaan kokonaisuuksia toisistaan. Kaikki elementit ovat helposti muokattavissa, jolloin opasta voidaan päivittää palvelukentän muutosten mukana.

6.1 Kimmoke-ranneke

Kotoutumistukea Kelalta saava turkulainen on oikeutettu Kimmoke -rannekkeeseen. kimmoke.fi

Ranneke maksaa 39€ / 6 kuukautta.

Rannekkeella pääset liikuntakohteisiin:

Uinti

- Impivaaran uimahalli
- Petreliuksen uimahalli
- Kupittaan maauimala
- Sampoalinnan maauimala

Luistelu

- Luistinvuokra kupittaan luistelumadolla

Kuntosali

- Jäkärilän kuntosali
- Paattisten aluetalon kuntosali
- Pansion kuntosali
- Varissuon jäähallin kuntosali

Urheiluhalli

- Kupittaan urheiluhalli

Hiihto

- Impivaaran suksivuokraamo

Katsojaksi peleihin

- FC Inter, HC TPS sekä TuTo Hockey.

Kuva 2: Oppaan sivu 22; Kimmoke-ranneke

6 KEHITTÄMISPROSESSIN ARVIOINTI JA KEHITYSEHDOTUKSET

6.1 Itsearviointi ja ammatillinen kasvu

Valitut kehittämisen menetelmät sekä työtavat vaikuttavat olleen onnistuneita kehittämishankkeen kannalta. Se, että opas pitkälti perustui aineiston hankkimiseen, rajaamiseen ja muokkaamiseen, loi työskentelystä itsenäistä ja hitaasti etenevää. Läpikäydyn aineiston ja saatujen tulosten kirjaaminen kenttäpäiväkirjaan pelasti saman työn kaksinkertaiselta tekemiseltä. Kenttäpäiväkirjaan kirjoitettiin lisäksi mielenkiintoiset aineistovinkit, parannusehdotukset, uudet ideat kuin ajankohtaisen pakolaistilanteenkin. Yhteistyö perheryhmäkodin ohjaajan kanssa oli kuitenkin välttämätöntä ja lopputuloksen kannalta korvaamatonta. Yksin ei tämänkään kaltaista työtä voi toteuttaa, sillä oman tuotoksen arviointia ei voi tehdä tuorein silmin. Tarvittiin ulkopuolinen arvio esimerkiksi rajauksen tekemiseen sekä tuotoksen ulkonäön kanssa tehtyihin viime hetken ratkaisuihin. Oma työtä katsoo niin läheltä, että toisinaan arvioiminen ja olennaisen näkeminen on projektin edetessä hankalaa.

Ammatillinen kasvuni tapahtui poikkeustilanteessa työskentelyn kautta. Koska opinnäytetyöni koski pakolaiskenttää niin tiiviisti, seurasin ajankohtaisen tilanteen kehittymistä tarkkaan. Yhteiskunnan lukutaitoni kehittyi, kun pyrin jatkuvasti näkemään ne laajat vaikutukset, joita turvapaikanhakijatilanteen muutoksella oli suomalaisen yhteiskunnan järjestelmien toimintaan. Kehittämishankkeen tarkistusvaiheessa Euroopan pakolais- ja turvapaikanhakijatilanne alkoi todenteolla kriisiytyä ja vaikuttaa niin koko Euroopan kuin Suomenkin pakolaistilanteeseen. Vastakkaiset pakolaisparadigmat alkoivat debatoida keskenään ja vaikiituneita turvapaikanhakijoiden vastaanottokäytäntöjä jouduttiin muokkaamaan nopeasti hakijamäärän kasvun vuoksi. Ilmapiiri oli epävarma.

Viimeistelyvaiheeseen siirtyminen sattui ainakin päällepäin huonoon ajanjaksoon. Pakolaisasioissa oli täysi poikkeustilanne päällä, eikä mikään aikaisempi

tuntunut olevan ajankohtaista. Aikaisemmat pakolais- ja turvapaikanhakukäytännöt olivat täysin riittämättömiä ja koko Euroopan alueella pohdittiin hätäntyneessä mielentilassa uusia. Kaikki maahanmuuttoviranomaiset, pakolais- ja turvapaikanhakutoimijat sekä muut tahot, kuten poliisi ja SPR, työskentelivät saadakseen eskaloituneen turvapaikanhakijamäärän kirjattua ja sijoitettua. Palautteen ja arvion saaminen valmiista oppaasta oli hankalaa resurssien ollessa koko ajan kriisikäytössä. Oppaan funktiona on toimia osana kotoutumispolkua, mutta yleinen fokus turvapaikka- ja pakolaispolitiikassa oli vastaanottamisessa, jonka tarpeisiin opas ei vastaa.

Lopettamisvaiheessa turvapaikanhakijoita ja pakolaisuutta koskeva tilanne on edelleen epäselvä, mutta poikkeustilanteen vastaanottokäytännöt ovat alkaneet kehittyä. Ei ole selvää, kuinka kehittämishankkeen tuotosta voidaan hyödyntää tilanteen asettua, mutta toivottavasti oppaasta on tukea vastaanotettujen turvapaikanhakijoiden tehokkaassa kotoutumisprosessissa. Olennaista on, että pakolaiskriisi saadaan kestäväällä tavalla ratkaistua niin globaalisti kuin Suomesakin.

6.2 Kehitysehdotukset

Turvapaikkahakumenettelyn kehittäminen on tärkeä, ajankohtainen ja ennen kaikkea välttämätön asia. Turvapaikanhakuprosessin tulisi alkaa globaalimmalla tasolla, siten että olemassa olevat turvapaikanhaku- ja sen myöntämiskäytännöt olisivat Euroopan tasolla yhdenmukaiset. Käytäntöjen tulisi olla osallistavia, aktiivisia sekä yhteisöjä rakentavia. Turvapaikanhakijoiden tulisi olla toimijia omassa prosessissaan sekä saada mahdollisuus kasvaa osaksi yhteisöä sen aikana. Selkokielisten oppaiden ja yhteiskuntaan kiinnittävien työvälineiden kehittämisen tulisi olla yksi prioriteeteista. Yhteiskunnan perusasioiden omatoiminen hallinta tukisi maahanmuuttajaväestön kotoutumista ja osallisuutta. Oma-toimisesti käytettävät oppaat ja työvälineet myös vapauttaisivat henkilöstöä sellaisen tiedon kertaamiselta, jonka asiakas voisi itse tarkastaa. Toimiakseen tämän kehittämisen tulisi olla monialaista. Osaamista tulisi keskittää eri aloilta, jotta oppaat tulevaisuudessa vastaisivat sisällöllisesti, kielellisesti, ulkoisesti ja

tietoteknillisesti muun ammattimaisen työväliseistön kehittymistä. Tieto- ja viestintäteknikan kuin myös media-alan osaamista tarvitaan sosiaali- ja terveysalan osaamisen lisäksi, jotta tulevat oppaat olisivat monipuolisesti ja houkuttelevasti käytettävissä esimerkiksi mobiililaitteilla ja sosiaalisessa mediassa.

Yksintulleiden alaikäisten tukemiseksi monialaista yhteistyötä tulisi kehittää Suomessa. Yksintulleiden alaikäisten hyvinvointia, heidän oikeuksiensa toteutumista ja ajamista varten pitäisi nimetä oma erillinen viranomaistaho. Koulutusta tulisi kehittää siten, että kaikilla pakolaisnuorilla olisi mahdollisuus opiskella itseään kiinnostava ammatti. Englanninkielisten koulutusten määrää tulisi lisätä siten, että kansainvälinen opiskelu on mahdollista myös suomenkieltä osaamattomille.

Suomalaisella yhteiskunnalla on vielä paljon kehittymistä tehtävänä tullakseen aidosti vastaanottavaksi, globaaliksi ja monikulttuuriseksi maaksi. Tätä tehdesämme on tärkeää, että pidämme kiinni suomalaisesta kulttuurista ja varjelemme sen erityispiirteitä. Pakolaisten ja maahanmuuttajien tulo Suomeen ei kuitenkaan uhkaa suomalaisuutta. On mietittävä uusia keinoja, joilla kaikki maahanmuuttajat voivat osallistua yhteiskuntaan ennen suomenkielen osaamista. Ja toisaalta osallistaa heitä kehittämään turvapaikanhakuprosessia sekä oloja heidän lähtömaassaan, Turvapaikkamenettelyn tulee kasvaa seuraavina vuosina niin tehokkuudeltaan, vaikuttavuudeltaan kuin silkalta kestävyysvolyymiltaankin. Tarvitaan loputon määrä uusia innovaatioita, kiinnostusta humanitaariseen työhön sekä rohkeutta viedä Suomi uudenlaiseen suuntaan.

LÄHTEET

- Airaksinen, T. 2011. Toiminnallinen opinnäytetyö tekstinä. Viitattu 20.4.2015 <http://www.slideshare.net/TiinaMarjatta/toiminnallinen-opinnytety-tekstin>
- Arvola, O.; Kuikkaniemi, A. & Siren, H. 2014. Kohtaamisia – Ryhmätoteutukset yksintulleiden nuorten tukena. Julkaisussa Heikkilä, E. (toim.) 2014. Haavoittuvaisesta lapsuudesta ehjään aikuisuuteen, 21-37
- Björklund, K. 2015. Unaccompanied refugee minors in Finland – Challenges and good practices in a Nordic context. Institute of Migration. Turku: Painosalama.
- Eurostat. 2015. Asylum statistics. Viitattu 28.9.2015. http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics
- Heikkilä, E. 2014. Yksintulleet pakolaislapset muuttajina maailmalla. Julkaisussa Heikkilä, E. (toim.) 2014 Haavoittuvaisesta lapsuudesta ehjään aikuisuuteen, 15-21.
- Kananen, J. 2008. Kvali – Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja –sarja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Kauhanen, A.-L. & Kähkönen, V. 2015. Tuleva hallitus vastustaa EU:n komission ehdottamia siirtolaiskiintiöitä. Helsingin Sanomat 14.5.2015.
- Maahanmuuttovirasto 2015. Kiintiöpakolaiset. Viitattu 26.10.2015. http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/kiintiopakolaiset
- Malin, M. & Anis, M. 2013. Maahanmuuttajat hyvinvointivaltiossa. Teoksessa Martikainen, T.; Saukkonen, P & Säävälä, M. (toim.) 2013. Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Tallinna: Raamatutrükikoda, 141-159.
- Martikainen, T.; Saukkonen, P & Säävälä, M. (toim.) 2013. Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Tallinna: Raamatutrükikoda
- Migrationinfo.se. 2015. Ensamkommande barn. Viitattu 24.8.2015. <http://www.migrationsinfo.se/migration/sverige/asylsokande/ensamkommande-barn/>
- Migrationsverket 2015. Olika myndigheters ansvar. Viitattu 24.8.2015 <http://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Om-ensamkommande-barn-och-ungdomar/Olika-myndigheters-ansvar.html>
- Myllymäki, K. 2014. Varsinaissuomen ELY keskuksen tervehdys. Julkaisussa Heikkilä, E (toim.) 2014. Haavoittuvaisesta lapsuudesta ehjään aikuisuuteen, 9-15.
- Salminen, K. 2012. Turun maahanmuuton kuva. Tutkimuskatsauksia 5/12. Kaupunkitutkimus- ja tietoyksikkö. Turun kaupunki. Viitattu 30.10.2015 http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/tutkimushankkeet/22864_Tutkimuskatsauksia_52012.pdf
- Saukkonen, P. 2013. Maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikka. Teoksessa Martikainen, T.; Saukkonen, P & Säävälä, M. (toim.) 2013. Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Tallinna: Raamatutrükikoda, 81-97.
- Pihjala, J. 2001. Tutkielmaa tekemään. Soceda. Vammala: Vammalan Kirjapaino OY.
- Puukari, S. & Korhonen, V. 2013. Monikulttuurisen ohjauksen lähtökohdat. Teoksessa Korhonen, V. & Puukari, S. (toim) Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö. 2013. Juva: PS Kustannus. 12-32.

Pentikäinen, M. 2005. Loputtomalla matkalla – Kertomuksia pakolaisuudesta. Saressalo, S. (toim.) Helsinki: Hakapaino Oy.

Räty, M. 2002 Maahanmuuttaja asiakkaana. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön – opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turun ammattikorkeakoulun puheenvuoroja 72. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampere University Press.

Tuentu.fi. Perheryhmäkoti. Viitattu 6.11.2015. <http://tuentu.fi/perheryhmakoti/>

Turtiainen, K. 2013. Maahanmuuttajien vastaanotto ja kotouttaminen kunnissa. Teoksessa Korhonen, V. & Puukari, S. (toim) Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö. 2013. Juva: PS Kustannus. 191-205.

Turku.fi. 2015. Kysymyksiä ja vastauksia turvapaikanhakijoista ja hätämajoitustiloista Turussa. Viitattu 31.10.2015 https://www.turku.fi/uutinen/2015-09-25_kysymyksiä-ja-vastauksia-turvapaikanhakijoista-ja-hatamajoitustiloista-turussa

Turun kaupunki 2013. Turun kaupungin maahanmuuttajien kotouttamisohjelma 2014-2017. Viitattu 27.9.2015 http://www.kotouttaminen.fi/files/41558/Turun_kaupungin_kotouttamisohjelma_2014-2017.pdf

UNHCR 2015. Number of sea arrivals in Greece hits half million mark. Viitattu 26.10.2015 <http://www.unhcr.org/56263d536.html>.

Zidan, A. 2015. Sekasorto lähialueilla on lisännyt siirtolaisten määrää lähialueilla. Helsingin Sanomat 24.5.2015.

Palveluopas Turun kaupungin palveluista kotoutujalle

SISÄLLYSLUETTELO

1 NEUVONTA, OHJAUS JA ALKUINFORMAATIO	47
1.1 Perustietoa Suomesta -opas - Lifeinfinland.fi	47
1.2 Infopankki.fi	48
1.3 Yhteispalvelu Monitori ja Infotori	49
2 ULKOMAALAISTOIMISTO	51
3 KOULUTUS	52
3.1 Perusopetukseen valmistava opetus ja perusopetus	52
3.2 Nivelvaiheen koulutukset	53
3.3 Toisen asteen ja korkea-asteen koulutus	54
Aikuisten kotoutumiskoulutus	55
3.3.1 Luupin osa-aikainen kotoutumiskoulutus	55
3.3.2 Työvoimapolitiittinen kotoutumiskoulutus	56
3.3.3 Omaehtoinen kotoutumiskoulutus	57
3.4 Varhaiskasvatus	57
4 TYÖ- JA ELINKEINOTOIMISTO ELI TE-TOIMISTO	58
5 SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT	61
5.1 Kela	61
5.2 Sosiaalitoimisto	63
5.3 Terveyspalvelut	64
6 VAPAA-AIKAPALVELUT	65
6.1 Kimmoke-ranneke	66
7 ASUMISPALVELUT	68
8 ASIAKIRJAT	69

1 Neuvonta, ohjaus ja alkuinformaatio

1.1 Perustietoa Suomesta -opas - Lifeinfinland.fi

Opas tarjoaa tietoa Suomesta usealla eri kielellä.

	Suomi: Perustietoa Suomesta
	Ruotsi: Välkommen till Finland
	Englanti: Welcome to Finland
	Viro: Tere tulemast Soome
	Venäjä: БАЗОВАЯ ИНФОРМАЦИЯ О ФИНЛЯНДИИ
	Ranska: Bienvenue en Finlande
	Espanja: Bienvenido a Finlandia
	Thai: ประเทศไทยฟินแลนด์ยินดีต้อนรับ
	Kiina: 芬兰欢迎您
	Arabia: هلاً وسهلاً في فنلندا
	Persia: ابه فنلاند خوش آمدید
	Somali: Finland ku soo dhowow

1.2 Infopankki.fi

Perusasioita
alusta

Työ

Opiskelu

Perhe

Terveyspalvelut

Arki

life

Suomen tavat ja
käytännöt

Infopankki löytyy seuraavilla kielillä:

- Suomi
- Svenska / Ruotsi
- English / Englanti
- Русский / Venäjä
- Eesti keel / Viro
- Français / Ranska
- Soomaali / Somali
- Español / Espanja
- Türkçe / Turkki
- 中文 / Kiinan kieli
- فارسی / Persian kieli
- العربية / Arabian kieli

1.3 Yhteispalvelu Monitori ja Infotori monitori.fi

Tietoa Suomeen muuttamisesta

Perustietoa Suomesta

Tietoa elämästä Suomessa

Paikallistietoa Turusta

Osoite:
-Skanssin kauppakeskus, 2. kerros, Skanssinkatu 10.

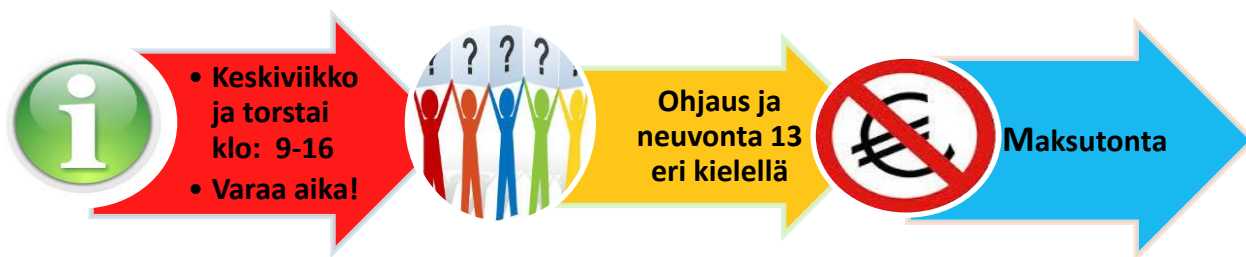

Aukiolo:
- ma-ke klo 11-18
- to klo 12-19
- pe klo 11-17

Yhteystiedot:
- Puhelinnumero: 040 160 4556
- Sähköposti: skanssin.yhteispalvelu@turku.fi

Infotori

Infotorin suunnittelija Marina Mgvdeladze

☎ 040 175 9584

✉ marina.mgvdeladze@turku.fi

2 Ulkomaalaistoimisto

Ulkomaalaistoimisto huolehtii pääasiallisesti pakolaistaustaisten maahanmuuttajien kotoutumisesta. Ulkomaalaistoimiston asiakkuus kestää n. 3 vuotta.

Osoite:
Rauhankatu 14 b C
PL 364, 20101 Turku

Aukiolo:
- Sosiaalipalvelut: ma–pe klo 09-16
- Terveyspalvelut ma-to klo 08–15.30, pe 08-13.30

Yhteystiedot:
- Puhelinnumero: +3582330000

Alun sosiaalityö

Alun terveyspalvelut

Kotoutumispalvelut ja
KOTO-toiminta

3 Koulutus

3.1 Perusopetukseen valmistava opetus ja perusopetus Perusopetus ja oppivelvollisuus koskee 7-17 vuotiaita.

Perusopetukseen valmistava opetus

Peruskoulun oppimäärä:

Matikka, Kemia, Fysiikka

Äidinkieli, Suomi, Ruotsi, Englanti

Uskonto, Elämäkatsomustieto

Historia, Yhteiskuntaoppi

Psykologia, Filosofia

Maantieto, Biologia

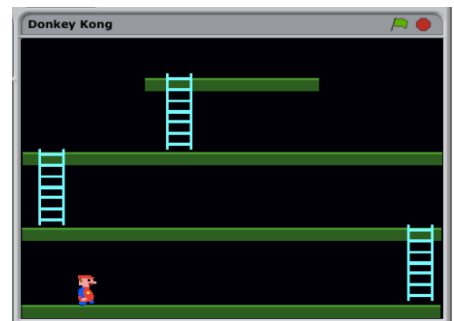

Liikunta, Terveystieto

Kuvaamataito, Musiikki

Käsityöt, Kotitalous

3.2 Nivelvaiheen koulutukset

Nivelvaiheen koulutukset auttavat siirtymisessä koulutuksesta toiseen.

[Turun kristillinen opisto](#)

PEVA =perusopetukseen valmistava opetus

SUOKI =suomenkielen linja

[Turun ammatti-instituutti](#)

VALMA

SOTEvalma

Nuorisovalma

[Raision Timali](#)

VALMA

SOTEvalma

Nuorisovalma

[Ammattiopisto Livia](#)

VALMA

SOTEvalma

Nuorisovalma

3.3 Toisen asteen ja korkea-asteen koulutus

Turussa monet maahanmuuttajat opiskelevat kaikille suunnatuilla toisen asteen (lukio ja ammattikoulu) sekä korkea-asteen (AMK ja yliopisto) koulutuslinjoilla. Linjoja on paljon.

Näihin koulutuksiin valmistavaa opetusta tarjoavat:

[Paasikiviopisto](#)

[Ammattiopisto Livia](#)

[Turun ammatti-instituutti](#)

[Aikuiskoulutuskeskus](#)

[Turun iltalukio](#)

[Raision Timali](#)

[Turun kristillinen opisto](#)

3.4 Aikuisten kotoutumiskoulutus

3.4.1 Luupin osa-aikainen kotoutumiskoulutus

Luuppi.fi

Kielitaito

Yhteiskuntataidot

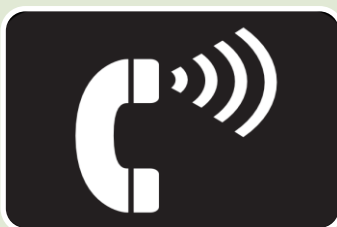

Elämänhallinta

Ilmoittaudu mukaan: opistopalvelut.fi

Internetissä:
opistopalvelut.fi

Puhelimitse:
p. 040 583 4407
tai (02) 262 9811
(ma-to klo 10–
15)

Toimistossa:
Kaskenkatu 5,
2. kerros

3.4.2 Työvoimapolitiittinen kotoutumiskoulutus Suurimpia järjestäjiä Turun seudulla ovat:

AKK.fi

-suomen kieli
-yhteiskunta ja
kulttuuri
-arkielämä
-ammatin-
valinta ja työ

Turun
ammatti-
instituutti

ammatti-instituutti.fi

Raison
aikuiskoulutus-
keskus Timali

timali.fi

suomen kieli
-yhteiskunta ja
kulttuuri
-arkielämä
-ammatin-
valinta ja työ

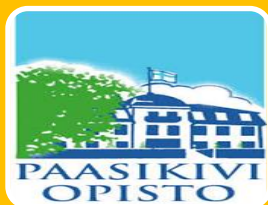
3.4.3 Omaehtoinen kotoutumiskoulutus

Osa TE-toimiston asiakkaista opiskelee itsenäisesti omaehtoisessa kotoutumiskoulutuksessa. Järjestäjiä ovat muun muassa:

Turun kristillinen opisto

kristillinenopisto.fi

Paasikiviopisto

paasikiviopisto.fi

Turun iltalukio

turuniltalukio.fi

3.5 Varhaiskasvatus

Kaikilla pienillä lapsilla on oikeus varhaiskasvatukseen.

Kotouttavaan varhaiskasvatukseen kuuluu:

Päiväkotitoiminta

Maahanmuuttajalapsen
kotoutuminen

Kahteen kulttuuriin kasvaminen

4 Työ- ja elinkeinotoimisto eli TE-toimisto

Postiosoite:

Työ- ja elinkeinotoimisto
PL 235, 20101 TURKU

Käyntiosoite

• Linnankatu 52 B, 20100 TURKU
• Maanantai - perjantai: kello 09.00 – 15.45

Puhelinnumero

• 0295 044 501
• kello 9-12 ja 13-16

Sähköposti

kirjaamo.varsinais-suomi@te-toimisto.fi

Te-toimiston tehtävät:

suomenkielen opetus

Tukee työnhaussa

Tarjoaa mahdollisuutta työ- ja
koulutuskokeiluihin.

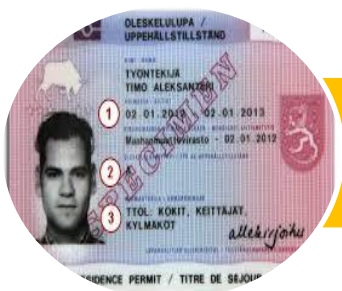
Ilmoittaudu TE-toimiston asiakkaaksi:

www.te-palvelut.fi → Ilmoittaudu työnhakijaksi → Käynti TE-toimistossa.

Ota mukaan:

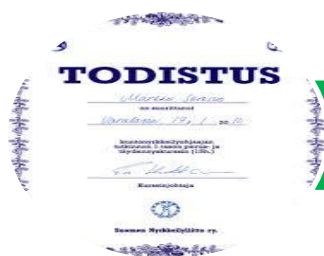
Passi

Oleskelulupakortti

Väestörekisteriote / Kela-kortti

Työ- ja koulutodistukset

Miten Te-toimistossa asioidaan?

Ensimmäisen käynnin jälkeen saat TE-toimistosta Asiakaskortin. Asiakaskortissa lukee päivämäärä, jolloin sinun on viimeistään oltava yhteydessä TE-toimistoon. Voit käydä asioimassa tai soittaa päivämäärään mennessä.

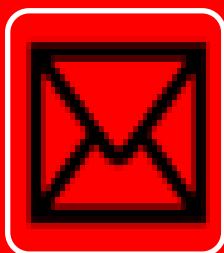
Jos sinut kutsutaan TE-toimistoon, mene sovittuna aikana.

5 Sosiaali- ja terveystalvelut

Turun kaupungin sosiaali- ja terveystalveluita tarjotaan maahanmuuttajille osana julkisia talveluita. Poikkeuksena ovat ulkomaalaistoimiston asiakkaat, jotka saavat alkuvaiheessa sosiaali- ja terveystalan talvelut ulkomaalaistoimistosta.

5.1 Kela

Kansaneläkelaitos eli Kela maksaa rahallista tukea eri elämäntilanteissa. Tavallisesti Kelan tukia voi saada silloin, kun muut tulot jäävät pieniksi. Suomeen pakolaisena tullut ja täältä oleskeluluvan tai turvapaikan saanut henkilö pääsee Suomen sosiaaliturvan piiriin.

Postiosoite

KELA
PL 22, 00232 HELSINKI

Käyntiosoite

- Keskusta: Eerikinkatu 26, 20100 TURKU:
Maanantai 09.00-17.00, tiistai- perjantai: kello 09.00 – 16.00
- Varissuo: Littoistentie 81, 20610 TURKU:
Maanantai- perjantai: 09.00-16.00

Puhelinnumero

- [Palvelunumerot.fi](https://palvelunumerot.fi)
- Maanantai-perjantai 08.00-18.00

Kelan tukia ovat esimerkiksi:

Opiskelijan tuet:

Opintoraha
Asumislisä
Opintolaina

Työttömyystuet Työttömän perusturva

Lapsiperheen tuet:

Äitiysavustus
Äitiys- ja isyysraha
Hoitoraha

Asumistuki

Eläkkeellä olevat tuet

Kansaneläke
Takuueläke

Tuet, jotka liittyvät sairauteen

Sairauspäiväraha
Sairauden kustannuksen tuet

Työtön maahanmuuttaja voi ilmoittauduttuaan työttömäksi työnhakijaksi TE-toimistossa saada Kelalta työmarkkinatukea. Hakemus täytetään joko sähköisenä ([suomi.fi](https://www.suomi.fi)) tai lomakkeella (Työttömyysetuushakemus TT1).

5.2 Sosiaalitoimisto

Jokaisessa kunnassa on sosiaalipalvelutoimisto. Sosiaalitoimiston palveluita ovat esimerkiksi:

Työ- ja toimeentulopalvelut

Perhepalvelut

Päihdehuolto

Vammaispalvelut

Vanhuspalvelut

Turussa on kuusi sosiaalitoimistoa. Löydät lähimmän sosiaalitoimistosi:

[Turun sosiaalitoimistot](#)

5.3 Terveyspalvelut

Terveyspalveluita saa terveysasemilta, päivystyksestä, neuvoloista, kouluista ja hammashoitoloista. Terveyspalvelut ovat julkisia palveluita ja siksi maksuttomia tai hyvin edullisia.

Julkisiin terveyspalveluihin kuuluvat muun muassa:

Perusterveydenhuolto

Koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto

Kuntoutus

Mielenterveys

Suun- ja hampaidenterveys

Neuvola

Terveyspalveluihin pääset parhaiten terveysaseman kautta. Terveysasema määräytyy asuinpaikan mukaan. Oman terveysasemasi löydät:

[Turun terveysasemat](#) tai soittamalla 02 313 8800.

6 Vapaa-aikapalvelut

Kulttuuri:
kulttuuri.fi

Nuorisotyö:
nuoret.fi
Toiminnanjohtaja Hasan
Habib,
puh. 044 907 2956

Liikunta
liikunta.fi

6.1 Kimmoke-ranneke

Kotoutumistukea Kelalta saava turkulainen on oikeutettu Kimmoke -rannekkeeseen. kimmoke.fi

Ranneke maksaa 39€ / 6 kuukautta.

Rannekkeella pääset liikuntakohteisiin:

Uinti

- Impivaaran uimahalli
- Petreliuksen uimahalli
- Kupittaaan maauimala
- Samppalinnan maauimala

Luistelu

- Luistinvuokra kupittaaan luistelumadolla

Kuntosali

- Jäkärilän kuntosali
- Paattisten aluetalon kuntosali
- Pansion kuntosali
- Varissuon jäähallin kuntosali

Urheiluhalli

- Kupittaaan urheiluhalli

Hiihto

- Impivaaran suksivuokraamo

Katsojaksi peleihin

- FC Inter, HC TPS sekä TuTo Hockey.

Sekä kulttuurikohteisiin:

Wäinö Aaltonen museo

- ti-pe klo 13–16

WAM.fi

Biologinen museo

- ti-pe klo 13–16

biologinenmuseo.fi

Luostarimäen käsityöläismuseo

käsityöläismuseo.fi

Turun Linna

- huhtikuu ja marraskuu ti-pe klo 13–16

turulinna.fi

Turun Filharmoninen orkesteri

- avoimet kenraaliharjoitukset

tfo.fi

Apteekkimuseo ja Qwenselin talo

- kesäkuu ti-pe klo 10–13

apteekkimuseo.fi

7 Asumispalvelut

Kaupunkiin sijoitettavien pakolaisten osalta asunto osoitetaan ulkomaalais-toimiston ja TVT Asuntojen yhteistyönä.

TVT-asuntojen asumisneuvoja:

tv.fi

8 Asiakirjat

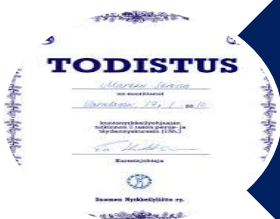
Passi: Matkustusasiakirja ja virallinen henkilöllisyystodistus. Passia haetaan poliisilta sähköisesti tai lupapalvelupisteestä.

Oleskelulupakortti: Oleskelulupahakemus jätetään paikallispoliisille. Uutta oleskelulupakorttia haetaan paikallispoliisilta.

Kela-kortti: sairausvakuutus kortti. Oikeutta korttiin haetaan Kelasta hakemuksella Y77 tai sähköisesti. Uutta korttia haetaan helpoiten puhelimella: 020 692 203

Työ- ja koulutodistukset: Työ- ja koulutodistukset saadaan suoraan työpaikalta tai oppilaitoksesta. Suomessa työnantaja on velvollinen kirjoittamaan työtodistuksen vielä 10 vuotta työsuhteen päättymisen jälkeen.

Lääkärintodistus: Lääkärin laatima kirjallinen selvitys, jolla todistetaan syy esimerkiksi poissaoloon työstä tai koulutuksesta. Saadaan esimerkiksi terveyskeskuksesta ajanvarauksen tai päivystyksen kautta.

Lääkärinlausunto: Lääkärin arvio asiakkaan tilasta ja toimintakyvystä. Tarvitaan esimerkiksi työkyvyttömyyseläkettä ja lääkekorvausta haettaessa. Saadaan esimerkiksi lääkäriltä terveyskeskuksesta.

Hanna-Mari Boelius

Opas sisältää runsaasti kuvia, jotka on kopioitu internetistä. Oppaan tekijä ei omista kuvien oikeuksia ja tästä syystä opasta ei saa sellaisenaan käyttää kaupalliseen tarkoitukseen. Kuvien lähteet on lueteltu alla:

<https://encrypted-tbn1.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcRBllwbq5izrK83QHLM0OxnrQdsMHXwDyPZ7TGnN2YIsL67-Cgb>
https://encrypted-tbn3.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcS5XlJ1r5W03fpLrNm_5Hy9yOF7i5mKt8hChCi7RZw8BbJsDE9
<http://epaper.edita.fi/tem/perustietoasuomesta/fi/swf/>
[HTTP://WWW.FLAGS.NET/](http://www.flags.net/)
[HTTP://WWW.JIMKNAGGS.COM/WP-CONTENT/UPLOADS/2015/08/NEW-BEGINNING-SOUL-KISSES.JPG](http://www.jimknaggs.com/wp-content/uploads/2015/08/new-beginning-soul-kisses.jpg)
[HTTPS://ENCRYPTED-TBN0.GSTATIC.COM/IMAGES?Q=TBN:ANd9GcS6VA1AvsVAfr8EKJIQADRSJSkU-MHK4ZrDNXjYTFAYkCTYTKAY5Q](https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcS6VA1AvsVAfr8EKJIQADRSJSkU-MHK4ZrDNXjYTFAYkCTYTKAY5Q)
[HTTPS://ENCRYPTED-TBN0.GSTATIC.COM/IMAGES?Q=TBN:ANd9GcS2LKRbEP2vmHLMaVmc_Rq6zU8FTXusEgmzRT80Arw7xYNPOUUMQG](https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcS2LKRbEP2vmHLMaVmc_Rq6zU8FTXusEgmzRT80Arw7xYNPOUUMQG)
[HTTP://WWW.INFOPANKKI.FI/FI/TURKU/ELAMA-TURUSSA/MAAHANMUUTTAJANA-TURUS-](http://www.infopankki.fi/fi/turku/elama-turussa/maahanmuuttajana-turus-)
[HTTPS://WWW.ICONFINDER.COM/ICONS/199766/COLLEGE_EDUCATION_HAT_KNOWLEDGE_LEARNING_LIBRARY_PROFESSOR_PROFY_SCHOOL_STUDENT_STUDY_TRAINING_UNIVERSITY_WIZARD_ICON](https://www.iconfinder.com/icons/199766/college_education_hat_knowledge_learning_library_professor_profy_school_student_study_training_university_wizard_icon)
[HTTPS://WWW.GOOGLE.FI/URL?SA=I&RCT=J&Q=&ESRC=S&SOURCE=IMAGES&CD=&CAD=RJA&UACT=8&VED=0CacQJRxqFQoTCN6E2oLNW8GCFWP8CGOD-D4lCW&URL=HTTP%3A%2F%2FWWW.DREAMSTIME.COM%2Fillustration%2Froof.html&PSIG=AFQJCNGBISTdsC1UR_gdBB2j_PZoumMNAw&UST=1444975396660320](https://www.google.fi/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=images&cd=&cad=rja&uact=8&ved=0CacQJRxqFQoTCN6E2oLNW8GCFWP8CGOD-D4lCW&url=http%3A%2F%2Fwww.dreamstime.com%2Fillustration%2Froof.html&psig=AFQJCNGBISTdsC1UR_gdBB2j_PZoumMNAw&ust=1444975396660320)
[HTTP://WWW.DISCOVERY.COM/TV-SHOWS/LIFE/VIDEOS/A-FIRST-LOOK/](http://www.discovery.com/tv-shows/life/videos/a-first-look/)
[HTTP://WWW.VASTAVALO.FI/SAUNAKIULU-KIULU-SAUNA-BUCKET-BATH-VASTA-VALMIINA-420551.HTML](http://www.vastavalo.fi/saunakiulu-kiulu-sauna-bucket-bath-vasta-valmiina-420551.html)
[HTTP://WWW.TURKU.FI/MONITOR](http://www.turku.fi/monitor)
[HTTPS://TWITTER.COM/SKANSSI](https://twitter.com/skanssi)
[HTTP://WWW.ARIMEC.EU/CONTACT-US-MENU/OPENING-TIMES.HTML](http://www.arimec.eu/contact-us/menu/opening-times.html)
[HTTP://WWW.CLOCKWORKPROPERTY.CO.UK/CONTACT-US/](http://www.clockworkproperty.co.uk/contact-us/)
http://www.123rf.com/photo_10599147_a-green-button-with-the-word-info-representing-a-way-to-get-more-information-to-answer-your-question.html
<http://www.iconshut.com/green-info-icon-pixmap>
<http://www.contemporaryseeker.com/to-unfriend-or-not-to-unfriend-on-facebook-that-is-the-question/>
<http://www.thesharpener.net/the-euro-can-not-continue/>
https://www.iconfinder.com/icons/417017/avatar_client_female_girl_profile_user_woman_icon
<http://www.iconshut.com/icon-door-icons>
<http://www.wordstream.com/blog/ws/2014/06/10/dwell-time>
<http://www.iconarchive.com/>
<http://www.uni.edu/csbs/socialwork/>
http://www.ligorilaw.com/wp-content/uploads/2012/07/88652860.thb_.jpg
<http://sarikarlstm.puheenvuoro.uusisuomi.fi/116191-maahanmuutto-kotouttaminen-keinot-vahissa>
<http://education.ky.gov/educational/CCadv/op/Pages/default.aspx>
<http://appcrawlr.com/ios-apps/best-apps-math-formula>
<http://www.queensu.ca/llcu/linguistics>
<http://www.sowetanlive.co.za/helpline/2011/07/22/we-are-in-love-but-we-have-different-religions1>
<http://www.twcenter.net/forums/showthread.php?228668-Inspiring-War-Photos>
<http://apps400.com/general/iphone-apps-how-good-for-psychology-students-and-enthusiasts.html>
<http://fineartamerica.com/featured/dna-globe-painterartist-fin.html>
<http://biokineticspt.com/finding-your-optimal-exercise-intensity/>
<http://www.imagekind.com/art/stunning/music/artwork-on/fine-art-prints>
<http://www.dreamstime.com/stock-image-tools-assorted-work-wood-image35718051>

https://en.wikipedia.org/wiki/Donkey_Kong
<http://www.turunkristillinenopisto.fi/index.php>
<http://www.turkuai.fi/>
<https://www.raseko.fi/>
<http://www.livia.fi/>
<http://www.paasikiviopisto.fi/>
<https://www.turunakk.fi/dashboard.action>
<http://www.turunitalukio.fi/>
<http://www.thinkstockphotos.co.uk/image/stock-illustration-everyday-people-in-a-city-park/468936295>
<https://victoriawarwickjones.files.wordpress.com/2013/10/busy-mum.jpg>
<http://wikimapia.org/27131527/Krishna-computer-world>
<http://www.clker.com/clipart-map-symbols-volume-control-telephone-black.html>
http://www.123rf.com/photo_7352034_a-young-and-attractive-group-of-professionals-having-a-discussion-in-their-office-against-white-back.html
http://www.123rf.com/photo_18589712_five-kids-are-playing-on-the-floor-with-blocks-in-kindergarten.html
<https://www.pinterest.com/ann2kids/hand-art/>
<http://www.doyouarchive.com/aboutus.html>
<http://irondoorcollection.blogspot.fi/2014/10/enter-door.html>
<http://www.nan.support/kiosk/>
<http://www.iconshut.com/red-email-envelope>
<http://www.iconshut.com/cv-icon-icons>
<http://www.iconshut.com/finland-icons>
<http://www.canstockphoto.com/illustration/job.html>
<http://www.iltasanomat.fi/matkat/art-1288752220368.html>
<http://www.migri.fi/oleskeluluvat/lupatyypit/oleskelulupakortti>
http://www.lily.fi/sites/lily/files/styles/wide/public/user/3591/2012/03/kela-kortti_kuvallin_79684b.jpg
<http://www.sorosuo.com/Blogi/2010/01/18/>
<https://www.roanokechowan.edu/academic-calendar>
<http://bethetheprofessionalstudent.com/category/uncategorized/>
https://www.iconexperience.com/o_collection/icons/?icon=phone_speech_bubble
<http://college.monster.com/finance/articles/250-financial-literacy-a-necessity-for-college-students-with-money-questions>
<http://pathwaytoaus.com/blog/kasia-looking-job-australia/>
<http://www.babydigezt.com/tips-for-saving-money-with-a-baby/>
<http://expertbeacon.com/how-price-and-get-most-money-when-selling-your-house/>
https://www.google.fi/search?q=meeting&espv=2&biw=1366&bih=643&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0CAYQ_AUoAWoVChMlJr53vnDyAIVBv5yCh340gE9#tbm=isch&q=pension+traffic+sign&imgrc=FDDidCOLC5LR3M%3A
<http://www.wisegeek.com/what-is-a-plaster-bandage.htm>
<http://curt-rice.com/2012/09/18/money-autonomy-and-centers-of-excellence/>
<http://www.cyfs.net/>
<http://www.drh-norway.org/school/no-drugs-no-alcohol>
<http://www.cityofboston.gov/Disability/>
<http://www.theguardian.com/politics/2012/dec/06/welfare-cuts-public-sector-ifs>
<http://www.thetimes.co.uk/tto/health/news/article3600489.ece>
<http://www1.uwindsor.ca/disability/note-taking-0>
<http://c2crehab.com/>
<http://www.thingyapp.com/mental-health/>
<http://gangwischdentalgroup.com/blog/>
<http://www.msra.org.au/new-reports-use-ms-medications-during-pregnancy>
<http://www.gettyimages.fi/detail/illustration/entertainment-and-culture-icon-set-royalty-free-illustration/466103921>
<http://www.sodahead.com/user/profile/1161747/lexi/>
<http://sport.maths.org/content/sports-equipment>

<http://www.tradingtek.com/product.asp?btypes=24>
<http://www.coreconcepts.com.sg/mcr/for-swimmers-common-injuries-treatment-and-prevention-tips/>
<https://www.youtube.com/watch?v=qsaUNBxup8E>
<http://www.tipsfordieting.com/weight-loss/lose-weight-fast-within-days.html>
<http://fingym.sporttisaitti.com/?x118281=260527>
<http://www.kitzsteinhorn.at/en/skiing-resort/cross-country-skiing>
<http://www.fifa.com/fifa-world-ranking/news/y=2014/m=2/news=finland-qualifying-dream-course-2275748.html>
<https://www.kuvakokoelmat.fi/pictures/search/field:asiasana/value:%22taiden%C3%A4yttelyt%22>
<http://www.matkallamaailmalla.fi/biologinenmuseo.html>
<http://villainkeri.com/tag/turku/page/3/>
<http://www.iltalehti.fi/matkailu/matkajutut/1428.shtml>
<http://www.theguardian.com/music/interactive/2012/aug/30/london-philharmonic-orchestra-royal-academy>
<http://www.phmic.com/aboutus/pages/museum.aspx>
<http://www.tvt.fi/>
<http://www.beyondbank.com.au/blog/2013/07/10-key-questions-to-ask-your-home-lender/>
<http://theoffbeatreport.com/wp-content/uploads/2011/01/>
<http://www.gaiiahealthblog.com/2013/07/06/murder-by-medicine-is-no-accident-says-dr-jennifer-daniels/>
<http://www.planetware.com/tourist-attractions/finland-sf.htm>
<http://allworldtowns.com/cities/turku.html>

